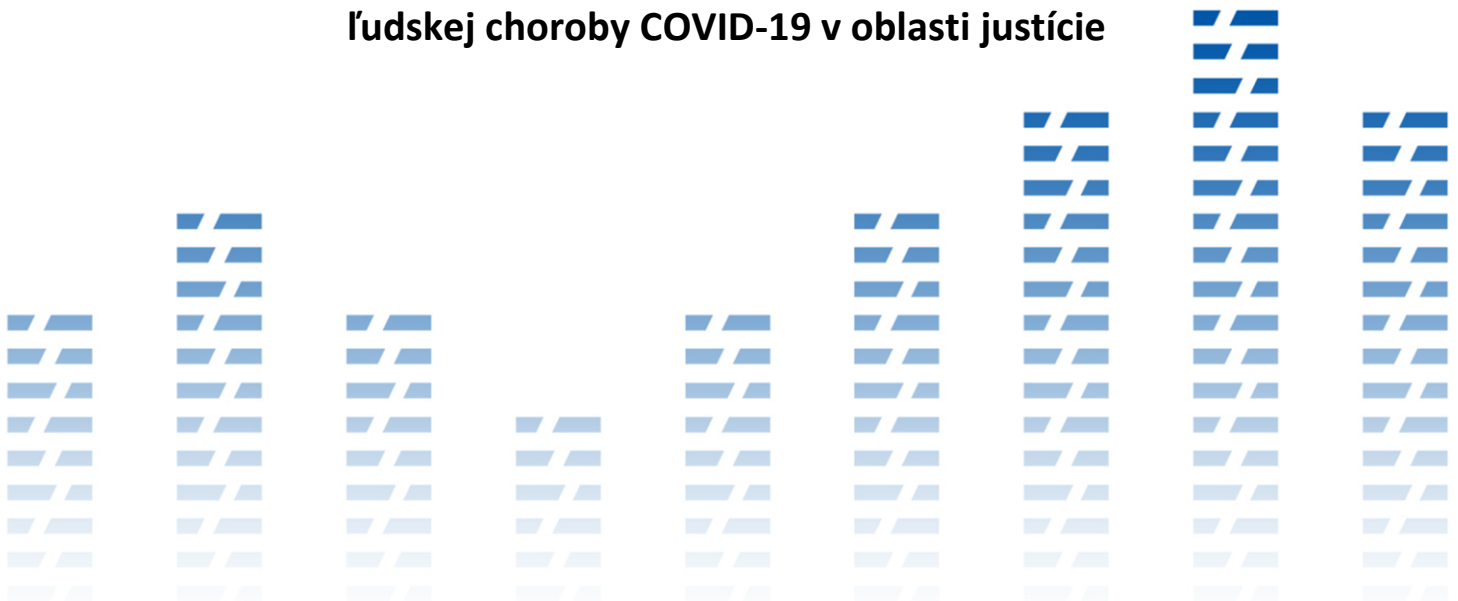

Národný projekt: Budovanie a posilnenie analytických kapacít v rezorte spravodlivosti a zavedenie kľúčových znalostných systémov rezortu. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

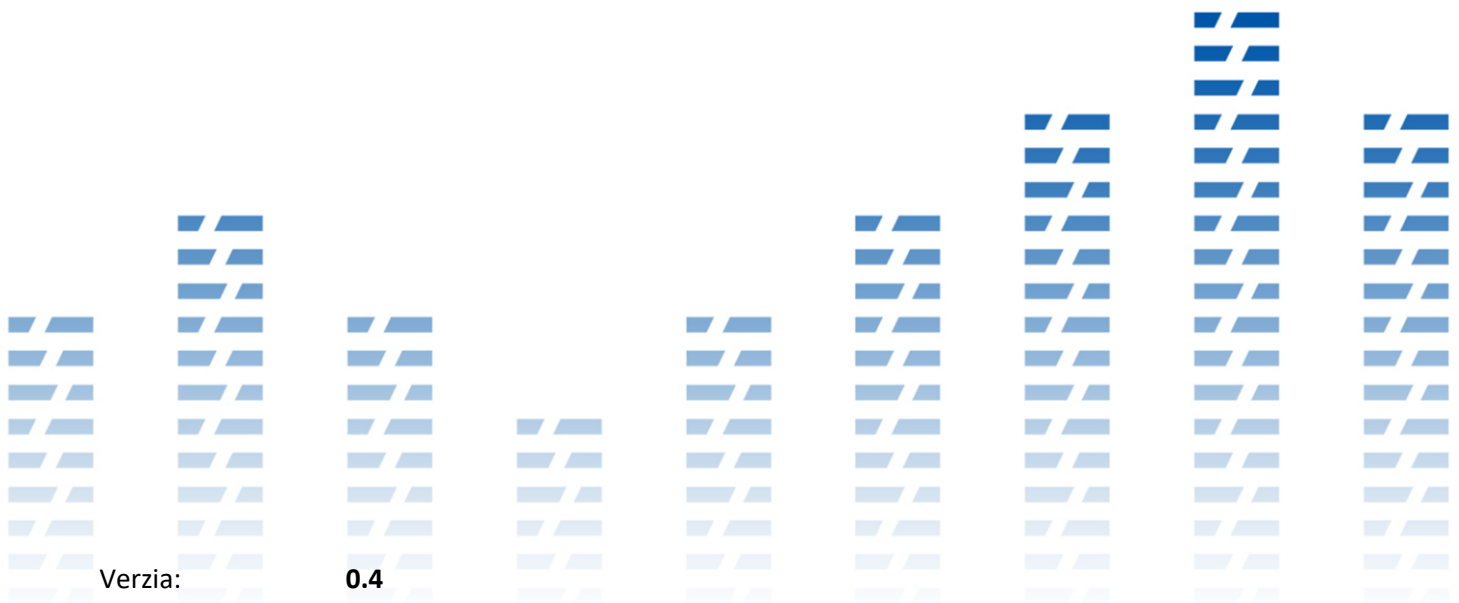
Pojednávania na okresných a krajských súdoch počas mimoriadnej situácie a núdzového stavu

Analýza stavu a vývoja v počte a štruktúre pojednávaní po prijatí mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v oblasti justície

Máj 2020

Národný projekt: Budovanie a posilnenie analytických kapacít v rezorte spravodlivosti a zavedenie kľúčových znalostných systémov rezortu. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Verzia: **0.4**

Dátum: **5. máj 2020**

Vypracoval: **Maroš Terkanič**

Obsah

1	Zhrnutie.....	2
2	Vykonávanie pojednávanií ako súčasť riadneho fungovania súdnictva.....	3
2.1	Mimoriadne opatrenia v súvislosti so šírením choroby COVID-19.....	3
2.2	Predmet analýzy	4
2.3	Zdroje údajov, predpoklady a výhrady	6
3	Ako sa zmenila pojednávacia činnosť po prijatí mimoriadnych opatrení?.....	7
3.1	Počet a podiel pojednávanií v období od 12. do 18. týždňa 2020 celkom a s prihliadnutím na jednotlivé súdy	8
4	Aký je aktuálny stav pojednávacej činnosti na okresných a krajských súdoch?	11
4.1	V akých veciach sa pojednávania ne/vykonávajú?	11
4.2	Aké typy pojednávanií sa ne/vykonávajú?	15
4.3	Aká je veková štruktúra zrušených a nezrušených pojednávanií?	20
5	Zmiernenie negatívnych následkov mimoriadnych opatrení	23

1 Zhrnutie

Po prijatí viacerých mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 postupne od 9. 3. 2020 došlo k utlmeniu činností súdov spojených s vykonávaním pojednávanií (pre účely analýzy: pojednávanií, hlavných pojednávanií, verejných a neverejných zasadnutí, predbežných prejednaní sporov, verejných vyhlásení rozsudku, resp. vyhlásení rozsudku).

V období 12. až 18. týždňa (t. j. od 16. 3. 2020 do 3. 5. 2020) došlo na okresných súdoch k poklesu naplánovaných pojednávanií o 27 % oproti štandardu a k zároveň k zrušeniu 74 % dovedy nariadených pojednávanií. Podobný vývoj, len v menšej miere, možno pozorovať aj na krajských súdoch.

V najpočetnejších občianskoprávných a obchodnoprávných súdnych registroch bolo zrušených až 80 % pojednávanií. Výnimkou je register Csp, kde je percentuálny podiel zrušených pojednávanií nižší, 65 %, čo je však spôsobené najmä vyšším podielom verejných vyhlásení rozsudku spomedzi ostatných pojednávanií, pri ktorých dochádza v tomto období k menej početnému rušeniu ako v prípade ostatných typov pojednávania.

Neprekvapuje, že v registroch trestných vecí je podiel zrušených pojednávanií relatívne nižší, keďže ide o súdne registre, v ktorých sa môže prejavíť prednostné vybavovanie väzobných vecí. Naopak, prekvapivý je vysoký podiel (80 %) zrušených pojednávanií v registri P (zahŕňajúcom o. i. veci starostlivosti súdu o maloletých), ktorý nenasvedčuje prioritizácii tejto agendy.

Pokiaľ ide o typy pojednávanií, tie, ktoré sa spájajú s trestnými registrami (hlavné pojednávanie, verejné, neverejné zasadnutie) sa rušia v menšej miere. Najmenej sa rušia verejné vyhlásenia rozsudku, no vzhľadom na povahu tohto úkonu a rozdiely medzi okresnými súdmi (33 %) a krajskými súdmi (20 %) sa aj tak javí byť podiel zrušených verejných vyhlásení rozsudku prinajmenšom na okresných súdoch neprímerane vysoký.

Z hľadiska vekovej štruktúry prípadov, v ktorých boli v tomto období nariadené pojednávania, platí, že vo väčšine najpočetnejších registrov nedochádza k uprednostňovaniu „novších“ či „starších“ vecí. Iba mierne výkyvy bolo možné identifikovať v registri T na okresných súdoch a registri S na krajských súdoch, kde sa zdá, že sudy majú jemnú tendenciu uskutočniť pojednávania skôr vo veciach patriacich do vekovej štruktúry do jedného roka než v starších vekových kategóriách.

Je potrebné zdôrazniť, že aktuálna situácia môže viesť k predlžovaniu konaní v podstatne väčšom rozsahu než sú približne dva mesiace, počas ktorých bola doposiaľ pojednávacia činnosť utlmená. Napríklad v občianskoprávných a obchodných súdnych registroch, ak došlo aspoň k jednému pojednávaniu, každé ďalšie nariadené pojednávanie pri obvyklom stave vecí priemerne predstavuje predĺženie konania o viac ako šesť mesiacov.

Potenciál zmiernenia týchto následkov možno vidieť vo viacerých aspektoch. Predovšetkým by bolo možné v blízkej dobe znížiť podiel zrušených verejných vyhlásení rozsudku, vďaka čomu v relatívne jednoduchých veciach, ktorých je však významné množstvo, dôjde k skráteniu dĺžky konania. Väčší dôraz by sa tiež mal klásť na vykonávanie pojednávanií vo veciach starostlivosti súdu o maloletých a na konania, ktoré trvajú už dlhšiu dobu. Naopak, v niektorých iných konaniach môže dôjsť k prehodnoteniu skutočnej potreby vykonať pojednávanie. Z časového hľadiska sa javí ako nevyhnutné, ak to bude situácia dovoľovať, vo väčšej miere využiť letné obdobie, v ktorom obvykle dochádza k výraznému prepadu počtu nariadených pojednávanií.

Postupné oživenie pojednávacej činnosti by mali sprevádzať primerané ochranné a hygienické opatrenia v prípade potreby fyzickej prítomnosti a opatrenia umožňujúce riadny výkon pojednávanií prostredníctvom technológií na vzdialenú komunikáciu v prípadoch pojednávanií, keď fyzická prítomnosť osôb nie je nevyhnutná.

2 Vykonávanie pojednávania ako súčasť riadneho fungovania súdnictva

„Dobry deň, chcem sa opýtať, kedy súdy začnú znova s pojednávaniami? Už teraz sú v nenormálnom časovom sklze s riešením vecí. Ďakujem vopred.“ M. J., 20. 4. 2020.

Je nepochybné, že situácia, ktorá vznikla v súvislosti so šírením nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a opatreniami, ktoré boli prijaté v snahe predchádzať či zamedziť tomuto šíreniu, má vplyv na viaceré aspekty štandardného fungovania súdov a osobitne na vykonávanie pojednávania a na dĺžky konaní v jednotlivých veciach v súčasnosti vedených na všeobecných súdoch Slovenskej republiky.

Úlohou, pred ktorou slovenská justícia aktuálne stojí, je pokúsiť sa čo najväčšmi zmierniť negatívne dopady tejto situácie a v čo najväčšej možnej miere zabezpečiť riadny výkon spravodlivosti a uplatnenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu, vrátane práva na prerokovanie veci v primeranej lehote a bez zbytočných prieťahov.

Pre zodpovedajúce riešenie tejto úlohy je nevyhnutné poznať vývoj, ktorý viedol k súčasnému stavu a podrobnosti toho, ako sa doterajšie opatrenia odrazili na činnosti súdov, a to najmä z pohľadu vykonávania pojednávania v období od vyhlásenia mimoriadneho stavu. Zmapovanie tejto situácie následne môže pomôcť efektívnemu krízovému nastaveniu činnosti súdov v prípade budúceho výskytu obdobných udalostí.

2.1 Mimoriadne opatrenia v súvislosti so šírením choroby COVID-19

Dňa **9. 3. 2020** Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej aj „ÚVZ SR“) uverejnil **verejnú vyhlášku** č. OLP/2405/84443, ktorou oznámil vydanie rozhodnutia o nariadení opatrenia pri ohrození verejného zdravia podľa § 48 ods. 4 písm. d) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to opatrenia, v zmysle ktorého nariaďuje: *„Podľa § 48 ods. 4 písm. d) zákona č. 355/2007 Z. z. sa všetkým fyzickým osobám, fyzickým osobám – podnikateľom a právnickým osobám zakazuje organizovať a usporadúvať hromadné podujatia športovej, kultúrnej, spoločenskej či inej povahy.“*

Dňa **10. 3. 2020** boli počas zasadnutia krízového štábu Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej aj „MS SR“ alebo „ministerstvo“) prijaté **prvé mimoriadne opatrenia** špecificky vo vzťahu k pojednávaniam: *„Zároveň platí odporúčanie zvážiť uskutočnenie pojednávania a iných úkonov súdov a prihliadať na žiadosti o odročenie pojednávania zo zdravotných dôvodov, resp. z dôvodov súvisiacich so šírením ochorenia COVID-19. Súdy tiež umožnia osobám pri účasti na pojednávaní a iných úkonoch používať dezinfekčné prostriedky a ochranné pomôcky.“* Informácia ministerstva z 11. 3. 2020 o týchto opatreniach zároveň uvádza: *„Súdy majú obmedziť pohyb verejnosti vo svojich priestoroch. Budú dôsledne kontrolovať účel vstupu osôb do budovy. Príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže dostanú od vedenia súdov zoznam účastníkov konania a predvolaných osôb. Do priestorov súdu sa obmedzí vstup osobám, ktorých účasť na pojednávaní a iných úkonov súdov nie je nevyhnutná.“* Podľa danej informácie: *„Opatrenia pre súdy takisto platia do 23. marca 2020.“*

Dňa **11. 3. 2020** vláda Slovenskej republiky (ďalej aj „vláda SR“) vyhlásila v súvislosti s rizikom šírenia nového koronavírusu na celom území krajiny **mimoriadnu situáciu**. Táto platí od 12. 3. 2020 (štvrtok) od 6.00 h.

Súčasťou opatrení civilnej ochrany na riešenie situácie bolo o. i. zatvorenie škôl, sociálnych a kultúrnych zariadení, obmedzená prevádzka obchodných centier, domáca karanténa pre osoby, vracajúce sa zo zahraničia a pod. Všeobecné opatrenia na ochranu zdravia, podobne ako opatrenia určené pre konkrétnu oblasť sa odvtedy vyvíjali podľa aktuálnej situácie.

Dňa **15. 3. 2020** vláda SR schválila návrh na vyhlásenie **núdzového stavu**, ktorého obsah a rozsah sa k dnešnému dňu niekoľkokrát upravoval. Medzi opatreniami sa v období od 8. 4. 2020 do 13. 4. 2020 vyskytol napríklad aj zákaz vychádzania s niekoľkými predpísanými výnimkami, na ktoré sa zákaz nevzťahuje (napr. „*obvyklú cestu do a zo zamestnania a cestu na výkon podnikateľskej činnosti alebo inej obdobnej činnosti*“, „*cestu v nevyhnutnom rozsahu za účelom obstarania nevyhnutných základných životných potrieb*“ a pod.).

Opatrenia, ktoré sa vzťahujú priamo k pojednávaniam boli opätovne riešené na krízovom štábe Ministerstva spravodlivosti SR dňa **23. 3. 2020**, kde s cieľom obmedziť šírenie nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 boli prijaté o. i. nasledovné riešenia: „*v období do 30. 4. 2020 nevykonávať pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia s výnimkou úkonov vo väzobných veciach v trestných konaniach, rozhodovania o podmienčnom prepustení z výkonu trestu, rozhodovania o zmene spôsobu výkonu trestu, úkonov v konaniach starostlivosti súdu o maloletých, a úkonov, bez ktorých uskutočnenia hrozí nenávratná škoda alebo iný vážny nenávratný následok. Za účelom minimalizácie eskort odsúdených je v trestnom konaní potrebné v maximálnej možnej miere využívať video-konferenčné zariadenia pri vykonávaní výsluchu odsúdenej osoby; V období do 30. 4. 2020 umožniť osobám pri účasti na pojednávaniach a na iných úkonoch súdov používať dezinfekčné a ochranné pomôcky.*“

V neposlednom rade, dňa 25. 3. 2020 bol schválený a dňa **27. 3. 2020** nadobudol účinnosť (medzičasom novelizovaný) **zákon č. 62/2020 Z. z.** o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. V zmysle § 3 ods. 1 zákona: „*v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu súdy vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia len v nevyhnutnom rozsahu*“ a „*ochrana zdravia [je] dôvodom na vylúčenie verejnosti z pojednávania, hlavného pojednávania a verejného zasadnutia.*“

Ako je zrejmé z vyššie uvedenej citácie, v prípade opatrenia vyplývajúceho zo zákona č. 62/2020 Z. z. **nie je vopred známy termín, kedy dôjde k uvoľneniu obmedzení súvisiacich s vykonávaním pojednávania**, ale toto uvoľnenie je naviazané jednak na trvanie mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu a jednak na individuálne posudzovanie sudcu, ktorý musí vyhodnotiť, v akom rozsahu je nevyhnutné vykonať pojednávania, kým mimoriadna situácia alebo núdzový stav naďalej trvá.

Ku dňu predloženia analýzy boli viaceré mimoriadne opatrenia všeobecnej povahy už zmiernené a vo vzťahu k špecifickým opatreniam vyplývajúcim zo záverov zasadnutia krízového štábu ministerstva zo dňa 23. 3. 2020 boli dňa **5. 5. 2020** zverejnené **aktualizované opatrenia**, ktoré kladú dôraz na vykonávanie pojednávania, ktoré sa už v minulých opatreniach považovali za preferované. Naďalej tiež platí, že mimoriadna situácia doposiaľ nebola odvolaná a nedošlo ani k uplynutiu času núdzového stavu vo vyhlásenom rozsahu.

2.2 Predmet analýzy

Fungovanie súdov sa v ostatných týždňoch zmenilo po mnohých stránkach. Okrem vyššie spomínaných opatrení, súdy obmedzili časť svojej činnosti aj v iných oblastiach. Tieto môžu mať vplyv na kvalitu a včasnosť

služieb, ktoré za normálnych okolností súdy poskytujú aj bez ohľadu na vykonávanie či nevykonávanie pojednávania a nepochybne si zasluhujú samostatné vyhodnotenie nad rámec aktuálne predkladaného textu.

Predmetom tejto analýzy sú výlučne pojednávania, ich počet, vývoj, štruktúra a zmeny v týchto ukazovateľoch v súvislosti s opatreniami prijatými na predchádzanie a zamedzenie šírenia choroby COVID-19, ich možný vplyv na vývoj dĺžky konaní a návrhy niektorých opatrení na zmiernenie dôsledkov dočasne utlmenej činnosti súdov v tejto oblasti.

Cieľom analýzy je odpovedať na základe dostupných údajov v čo najširšej miere na nasledovné otázky:

- 1) Ako sa zmenilo množstvo vykonávaných pojednávaní po prijatí mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením choroby COVID-19;
- 2) Ako sa zmenil podiel ne/uskutočnených pojednávaní po prijatí mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením choroby COVID-19;
- 3) Aký je po prijatí mimoriadnych opatrení počet a pomer ne/uskutočnených pojednávaní na jednotlivých krajských a okresných súdoch;
- 4) Ako sa po prijatí mimoriadnych opatrení vykonávajú pojednávania vo vybraných súdnych registroch;
- 5) Postupujú súdy v súlade s prijatými mimoriadnymi opatreniami pri vyhodnocovaní nevyhnutného rozsahu, v akom majú byť pojednávania vykonávané;
- 6) Aké typy pojednávaní sa vykonávajú častejšie oproti iným a aké vyplývajú z tohto rozdelenia rezervy;
- 7) Aký je rozdiel vo vekovej štruktúre konaní, v ktorých sa pojednávania neuskutočnili v porovnaní s konaniami, v ktorých sa pojednávania uskutočnili;
- 8) Ako sa môžu neuskutočnené pojednávania prejavovať v dĺžke súdneho konania;
- 9) Aké sú možnosti zmiernenia negatívnych dopadov zrušených pojednávaní na dĺžku konania vyplývajúce z doterajšej pojednávacej činnosti?

Pokiaľ ide o negatívne vymedzenie, hoci ide o dôležitú otázku, vzhľadom na primárne zameranie analýzy, jej predmetom nebude posudzovanie ústavnosti či zákonnosti prijatých opatrení ani detailný právny posudok obsahu týchto opatrení. Pre účely analýzy budú tieto opatrenia zohrávať úlohu len ako vysvetľujúci faktor pozorovaných javov a od tejto funkcie sa následne bude odvíjať aj hĺbka rozboru.

Mimo záberu tejto analýzy taktiež ostávajú (rovnako legitímne) otázky, či za súčasnej platnosti iných opatrení, ktoré môžu mať dosah v oblasti doručovania rozhodnutí či predvolaní, lehôt na vykonanie procesných či hmotnoprávných úkonov, vykonateľnosti, resp. vynúiteľnosti rozhodnutí a v neposlednom rade, schopnosti, možnosti či ochoty strán a iných osôb zúčastňovať sa na pojednávaniach, mohlo mať v skúmanom období vykonávanie pojednávaní samo osebe dostatočne pozitívny efekt na riadne uplatnenie práv a právom chránených záujmov v súdnom konaní.

Napokon, v časti otázok smerujúcich k očakávanému predĺžovaniu súdnych konaní závery o možnej dobe predĺženia nie sú predikciou, ale len obyčajnou aplikáciou súčasných (limitovaných) poznatkov o súvislosti (nie nevyhnutne príčinnej súvislosti) počtu nariadených pojednávaní a dĺžky súdnych konaní. Pre plnohodnotnú predikciu Analytické centrum MS SR v súčasnosti nedisponuje dostatočnou údajovou základňou a nie je ani cieľom predkladanej analýzy predpovedať, ako dlho budú trvať konania v nasledujúcich mesiacoch či rokoch.

Účelom analýzy je poskytnúť vedeniu ministerstva a súdov, prípadne širšej odbornej a laickej verejnosti prehľad o aktuálnom dianí na súdoch so zameraním sa na vykonávanie pojednávaní a v konečnom dôsledku identifikovať potenciál pre zmiernenie dôsledkov aplikácie mimoriadnych opatrení na dĺžku súdnych konaní, vyplývajúci zo skúmanej pojednávacej činnosti.

2.3 Zdroje údajov, predpoklady a výhrady

Zdrojom použitých údajov je ad-hoc export z databázy centrálného informačného systému, obsahujúcej niektoré dáta zaznamenané pri práci so spisom na konkrétnom súde. Použité údaje predstavujú stav k 27. 4. 2020 a obsahovo sa zameriavajú na dve obdobia: 1/ menej podrobné dáta zachytávajú obdobie od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2020 a 2/ podrobnejšie dáta sa sústredia na obdobie 12. až 18. týždňa 2020 (t. j. obdobie od 16. 3. 2020 do 3. 5. 2020; číslovanie týždňov podľa ISO-8601).

Ďalšími zdrojmi pri spracovaní analýzy sú údaje pochádzajúce zo štatistických listov a výkazov a údaje verejne dostupné prostredníctvom portálu <https://obcan.justice.sk/> a údaje vyplývajúce z dashboardu Analytického centra MS SR (<http://web.ac-mssr.sk/dashboard/>).

Jedným zo **základných predpokladov** použitého zdroja údajov – centrálného informačného systému je, že proces zaznamenania či vymazania pojednávania v systéme štandardne prebieha riadne (všetky, resp. prevažná väčšina pojednávanií bez ohľadu na súd, register či typ pojednávania sa v systéme prejaví) a bez zbytočného odkladu (v systéme sa naplánované či zrušené pojednávania prejavujú v relevantnom čase, prípadne v primeranej retrospektíve). V prípade niektorých použitých ukazovateľov (napr. identifikácia typu pojednávania) nie je pravdepodobná ich absolútna spoľahlivosť a v osobitných prípadoch sa pripúšťa určitá miera skreslenia údajov, no predpokladá sa, že prípadná chybovosť nedosahuje také rozmery, aby mala podstatný vplyv na závery analýzy.

Pokiaľ ide o ostatné údaje, nepochádzajúce z databázy centrálného informačného systému, ide o oficiálne dáta, ktoré súdy pravidelne poskytujú v zmysle platných predpisov, preto sa pre účely analýzy predpokladá ich správnosť.

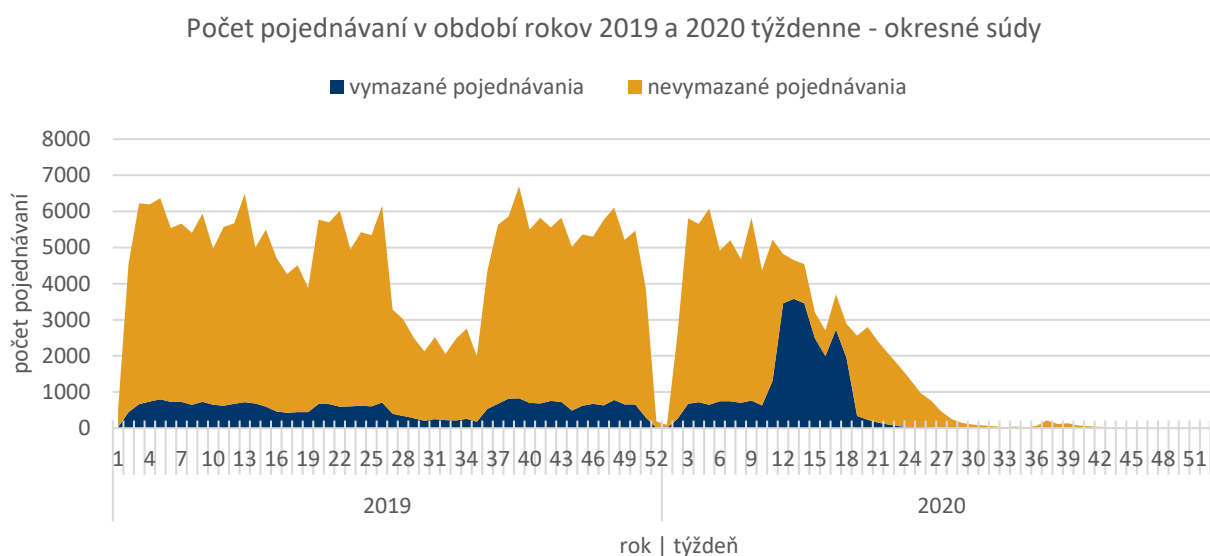
Základným výrazom používaným v analýze (a tiež jednotkou analýzy) je **pojednávanie**, a to naplánované, nariadené, zrušené, vymazané. Po vzore § 2 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špecializovaný trestný súd a vojenské súdy v znení neskorších predpisov sa pre účely analýzy pojednáváním rozumie hlavné pojednávanie, predbežné prejednanie sporu, pojednávanie, verejné zasadnutie a neverejné zasadnutie, ale tiež verejné vyhlásenie rozsudku, resp. vyhlásenie rozsudku, keďže aj ich vykonávanie môže mať vplyv na dĺžku konania.

Výrazy **naplánované a nariadené pojednávanie** sa používajú vo voľnejšom zmysle, ako synonymá, ktoré označujú prípady, keď je zrejmé, že pojednávanie sa má uskutočniť v určenom termíne. Ak je použitý výraz vymazané pojednávanie, má sa na mysli príznak prevzatý zo zdroja údajov, v prípade ktorého je predpoklad, že ide o pojednávanie, ktorého termín bol zrušený, a preto došlo k jeho výmazu zo systému. V prípade nevymazaných pojednávanií je predpoklad, že v momente platnosti tohto príznaku sa pojednávanie buď už uskutočnilo alebo sa naďalej má uskutočniť v stanovenom termíne. Zameniteľne sa preto používajú jednak výrazy **zrušené a vymazané pojednávanie** a jednak výrazy **nezrušené a nevymazané pojednávanie**.

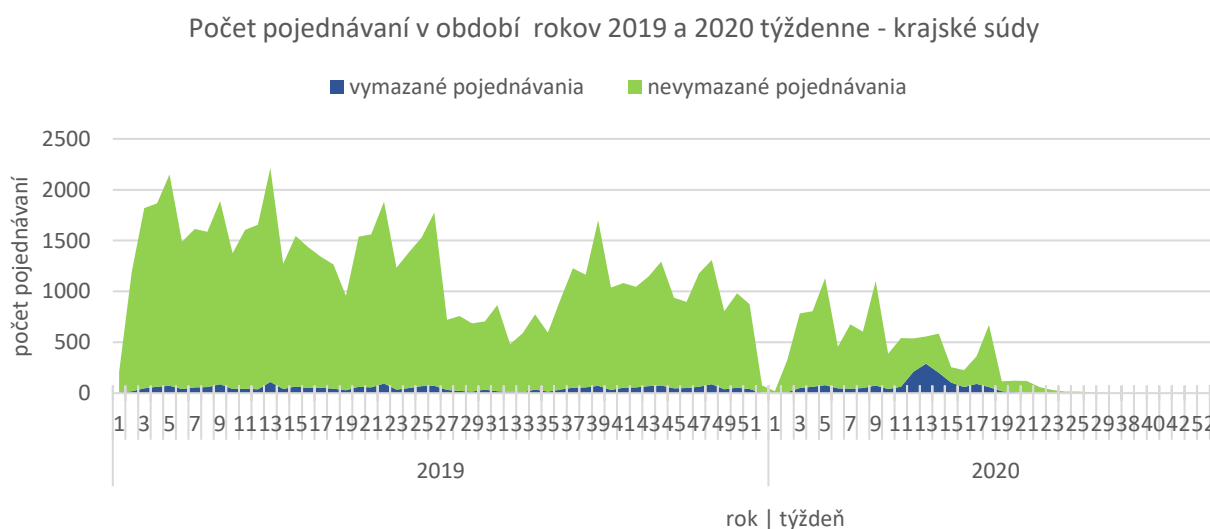
Z týchto predpokladov je následne odvodená porovnateľnosť údajov v rôznych skúmaných kategóriách a v pozorovanom čase. Správnosť jednotlivých výpočtov a prezentovaných pohľadov je preto podmienená a limitovaná správnosťou dát získaných z databázy centrálného informačného systému, resp. ďalších zdrojov, za ktorých riadne vykazovanie zodpovedá súd, ktorý ich zaznamenal.

3 Ako sa zmenila pojednávacia činnosť po prijatí mimoriadnych opatrení?

Základný obraz o rozmeroch problému, ktorý môžu vyvolať zrušené pojednávania, si možno utvoriť aj bez ďalšieho hlbšieho skúmania. Na okresných aj krajských súdoch v období po prijatí mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 (približne 11. - 12. týždeň 2020) výrazne klesol počet naplánovaných pojednávanií a spomedzi naplánovaných, podstatne vzrástol počet zrušených pojednávanií.

Na krajských súdoch badať (s mimoriadnymi opatreniami nesúvisiaci) trend poklesu počtu pojednávanií už dlhodobo a aj podiel vymazaných pojednávanií je oproti okresným súdom priaznivejší, zďaleka však nemožno považovať problém rušenia či odkladania pojednávanií na krajských súdoch za zanedbateľný. Podobný vývoj ako na okresných súdoch, len v o čosi menšej mierke, je možné pozorovať aj tu.

Keďže však tento základný obraz sám osebe neposkytuje dostatočné odpovede na skôr nastolené otázky, je potrebné zaoberať sa aj ďalšími parametrami pojednávania, osobitne tých, ktoré boli zrušené alebo sa ani nenaplánovali, a to s najväčšou pravdepodobnosťou v súvislosti s prijatými mimoriadnymi opatreniami.

Na účely bližšej analýzy bolo preto zvolené **obdobie od 12. do 18. týždňa 2020, t. j. od 16. 3. 2020 (pondelok) do 3. 5. 2020 (nedeľa)**. Tento časový úsek zachytáva vývoj v počte pojednávania krátko po vyhlásení mimoriadnej situácie, platnej od 12. 3. 2020 (štvrtok) a končí približne v rovnakom čase ako niektoré opatrenia, ktoré prijal krízový štáb na obdobie do 30. 4. 2020.

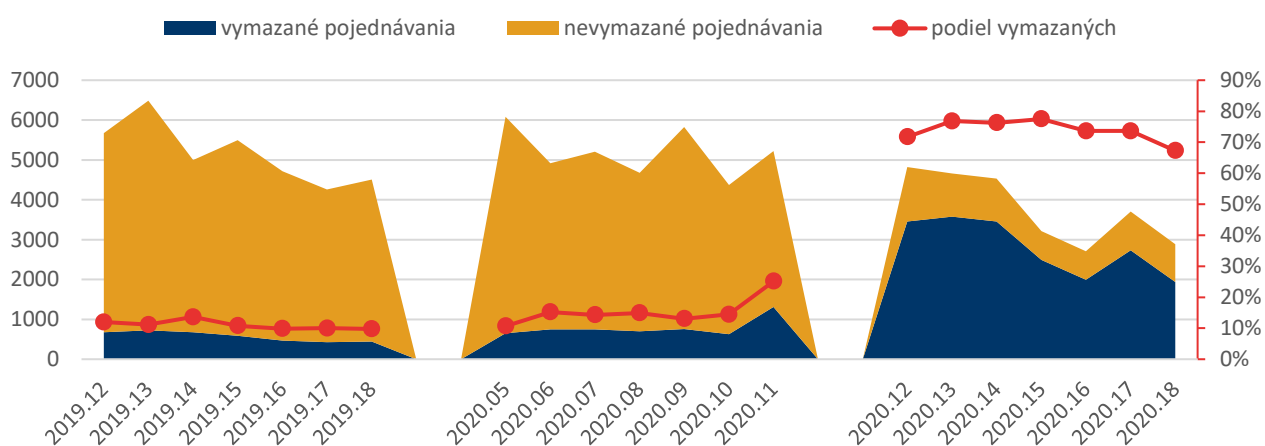
Na túto vzorku má preto minimálny vplyv tak obdobie, kedy už síce boli prijímané opatrenia, no ešte sa nemuseli plne prejavíť (týždeň od 9. 3. do 15. 3. 2020), ako aj krátke obdobie mesiaca máj, v prípade ktorého ide o tri dni – sviatok a dni víkendu. Dané obdobie má z toho dôvodu potenciál najlepšie reflektovať dôsledky mimoriadnych opatrení a popísať novú situáciu na súdoch v čo najväčšej miere bez prípadných iných vplyvov na vývoj pojednávania.

3.1 Počet a podiel pojednávania v období od 12. do 18. týždňa 2020 celkom a s prihliadnutím na jednotlivé súdy

Priemerný percentuálny podiel vymazaných pojednávania na okresných súdoch počas obdobia 12. až 18. týždňa je 74 % (medián: 76 %). Znamená to, že približne **tri štvrtiny pojednávania, ktoré boli na okresných súdoch plánované v skúmanom období, sa napokon neuskutočnili**. Ide o dramatickú zmenu oproti porovnateľnému obdobiu roku 2019 (12. až 18. týždeň), kedy podiel vymazaných pojednávania dosiahol len 11 % a rovnako v porovnaní s bezprostredne predchádzajúcim obdobím 5. až 11. týždňa roku 2020, v ktorom bolo vymazaných 15 % pojednávania.

Naviac, je potrebné mať na pamäti, že **už samotný počet naplánovaných pojednávania bol v tomto období o 27 % nižší, ako v 12. až 18. týždni roku 2019 a rovnako o 27 % nižší ako v období 5. až 11. týždňa roku 2020**, čo naznačuje, že existuje určitá časť pojednávania, ktoré by sa za iných okolností zrejme boli uskutočnili, no v aktuálnej situácii ani len neboli vytýčené.

Počet a podiel ne/vymazaných pojednávania v porovnateľných obdobiach (týždňoch) roku 2019 a 2020 - okresné súdy

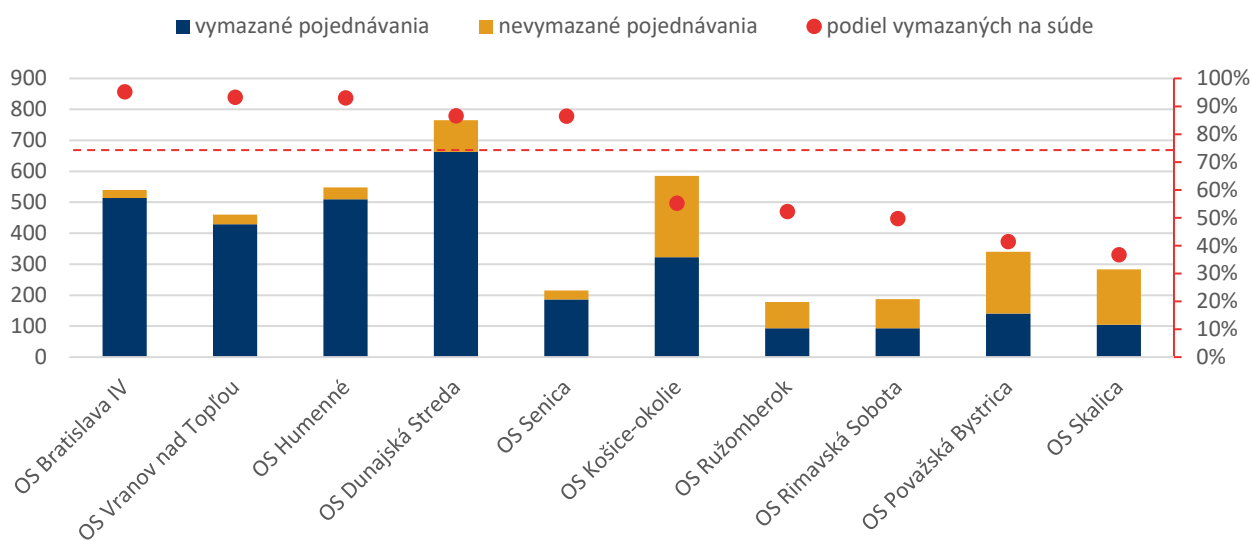

Pokiaľ ide o údaje na úrovni jednotlivých súdov, väčšina súdov sa v podiele vymazaných pojednávani pohybuje okolo vyššie uvedeného priemeru (74 %). Pre časť súdov to však neplatí, čo môže znamenať buď deviaciu pri používaní centrálného informačného systému, prípadne osobitnú prax nariaďovania a rušenia pojednávani alebo ide o cieľnú voľbu, pri časti súdov minimalizácie neuskutočnených pojednávani, a pri časti súdov zrušenia čo najväčšieho množstva pojednávani. Treba poznamenať, že rovnaký problém nie je vylúčený ani na úrovni senátov v rámci jedného súdu.

Stojí za pozornosť, že v prípade 10 % súdov s najvyšším podielom vymazaných pojednávani sú štyri z piatich súdy s relatívne vysokým počtom naplánovaných pojednávani a naopak, pri 10 % súdov s najnižším podielom vymazaných pojednávani bol v skúmanom období pri štyroch z piatich súdov naplánovaný pomerne nízky počet pojednávani.

Z hľadiska počtu pojednávani, ktoré sa mali v skúmanom období vykonať, sú si napríklad OS Bratislava IV (540), OS Humenné (548) a OS Košice – okolie (585) celkom podobné, no pri prvých dvoch je podiel vymazaných pojednávani nad 90 % a v prípade tretieho je to len 55 % vymazaných oproti 45 % nevymazaných pojednávani. Podobný vzorec platí aj pre trojicu na „opačnej strane“, kde sú si z hľadiska počtu naplánovaných pojednávani podobné OS Senica (215), OS Ružomberok (178) a OS Rimavská Sobota (187), no kým pri prvom súde je podiel vymazaných pojednávani 87 %, pri zvyšných dvoch je to približne len 50 %.

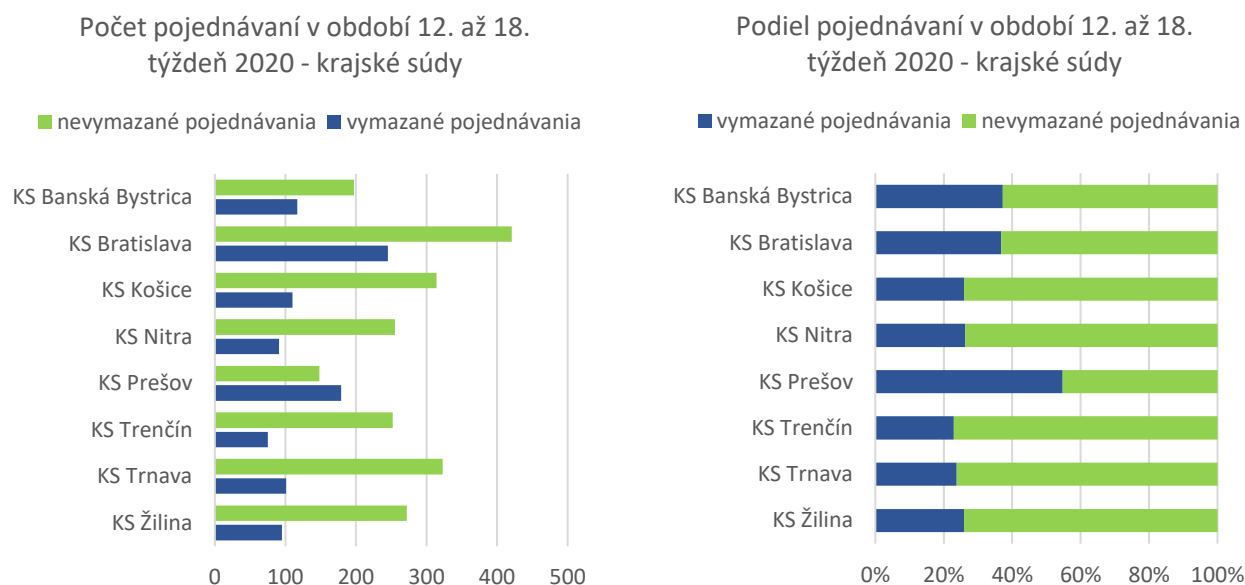
Okresné súdy s najvyšším a najnižším podielom vymazaných pojednávani v období 12. až 18. týždeň 2020

Tieto rozdiely sú dôležité najmä z dvoch dôvodov. V prvom rade to znamená, že **návrat k štandardnému fungovaniu (prinajmenšom z pohľadu vykonávania pojednávani) nemusí pre každý súd znamenať to isté a medzi niektorými súdmi možno očakávať z hľadiska potreby kompenzácie zrušených pojednávani zásadné rozdiely.** Druhý pohľad na tieto odchýlky môže naznačovať, že niektoré súdy v sledovanom období rušenie pojednávani nadužívali alebo naopak, pojednávali aj v prípadoch, keď to nebolo nevyhnutné. Alternatívne vysvetlenia môžu spočívať napríklad v nerovnomernom rozdelení naliehavých vecí naprieč súdmi či v rozdielnej praxi spojenej s vytyčovaním alebo zaznamenávaním pojednávani na niektorých súdoch.

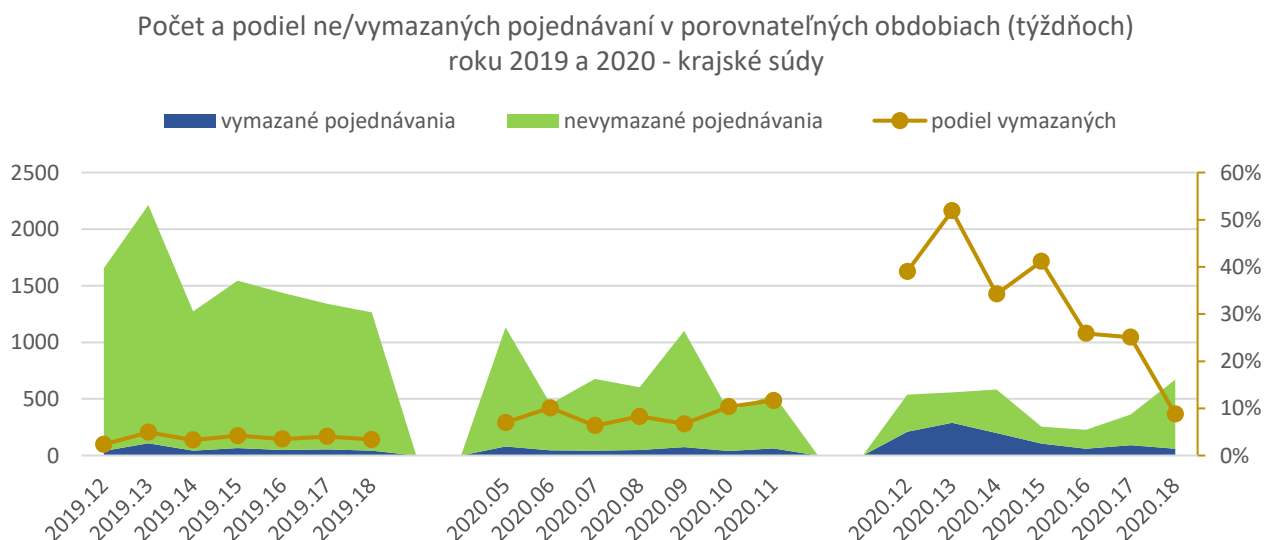
Pokiaľ ide o počet a podiel vymazaných pojednávani na krajských súdoch, situácia sa od okresných súdov vo viacerých ohľadoch odlišuje. **Priemerný percentuálny podiel vymazaných pojednávani je podstatne nižší ako pri okresných súdoch – v prípade krajských súdov je to 32 % (medián: 30 %).** Tento priemer výraznejšie prekračuje iba KS Prešov, ktorého podiel vymazaných pojednávani je 55 %. Zároveň ide o jediný krajský súd, kde počet vymazaných pojednávani v skúmanom období je vyšší ako počet nevymazaných pojednávani.

Naproti tomu, pri niektorých krajských súdoch počet uskutočnených pojednávanií predstavuje až dvojnásobok (napr. KS Košice, KS Nitra, KS Žilina) či dokonca trojnásobok vymazaných (KS Trnava).

Pri pohľade na porovnateľné obdobia v minulosti je potrebné konštatovať, že aj na krajských súdoch došlo k prudkému nárastu percentuálneho podielu vymazaných pojednávanií. Zo 4 % v období rovnakých siedmich týždňov predchádzajúceho roku, resp. 8 % v období siedmich týždňov predchádzajúcich skúmané obdobia, podiel vymazaných pojednávanií narástol na priemernú hodnotu 32 %, a to pri súčasnom poklese reálne naplánovaných pojednávanií medziročne o 70 % a oproti bezprostredne predchádzajúcemu obdobiu o 35 %.

Vzhľadom na dlhšiu dobu trvajúci trend poklesu pojednávanií na krajských súdoch a údaje zo začiatku roka 2020, je možné usudzovať, že väčšina prepadu v počte nariadených pojednávanií **nesúvisí s prijatými mimoriadnymi opatreniami** a aspoň k tretinovému poklesu oproti minulému roku by došlo aj bez týchto opatrení. Vo zvyšku však treba pripustiť, že, podobne ako v prípade okresných súdov, aj na krajských súdoch sa situácia prejavuje nielen rušením pojednávanií, ale aj odkladom ich nariaďovania. Opatrne pritom treba nazerať na **nižší podiel vymazaných pojednávanií v závere skúmaného obdobia**, keďže ide o posledný týždeň mesiaca, v ktorom je naplánovaný vysoký počet verejných vyhlásení rozsudku, pričom vzhľadom na dátum dátového exportu (27. 4. 2020) je možné, že pri niektorých ešte nie je zaznamenané ich zrušenie.

Ukazuje sa, že aj vo vzťahu ku krajským súdom vznikne potreba kompenzovať zrušené pojednávania a pokiaľ nie sú rozdiely medzi krajskými súdmi v podstatnej miere spôsobené odlišnou praxou súdov pri používaní centrálného informačného systému, potom aj pre krajské sudy platí, že inú záťaž je možné po opätovnom návrate k pojednávaniam očakávať na KS Prešov a inú na KS Trnava.

4 Aký je aktuálny stav pojednávacej činnosti na okresných a krajských súdoch?

Pri pohľade na množstvo zrušených či nenariadených pojednávaní v priebehu necelých dvoch mesiacov po prijatí mimoriadnych opatrení prirodzene vyvstáva otázka, aká by mohla byť kapacita súdov vysporiadať sa s následkami ich neuskutočnenia tak, aby sa dosiahol čo najmenší dopad na dĺžku konania. Už z doposiaľ prezentovaných údajov sa zdá, že prinajmenšom vzťah krajských a okresných súdov možno spoľahlivo opísať tak, že kapacita krajských súdov bude podstatne lepšia ako kapacita okresných súdov.

Pre overenie tejto hypotézy a doplnenie podrobnejších informácií o možnostiach či rezervách súdnej sústavy z pohľadu vykonávania pojednávaní je však nevyhnutné preskúmať aj ďalšie skutočnosti. Najmä je potrebné zohľadniť časové hľadisko obvyklého ročného vývoja počtu pojednávaní a pokúsiť sa priblížiť k vyhodnoteniu náročnosti, resp. uskutočniteľnosti vykonávania rôznych kategórií pojednávaní, a to prostredníctvom registra, v ktorom je pojednávanie vedené, typu pojednávania a vekovej štruktúry veci, v ktorej sa má konať pojednávanie.

Ide o **základné charakteristiky** pre potreby prvotnej analýzy, pričom boli zvolené len tie kategórie, ktoré v momentálnom čase v prijateľnom rozsahu vysvetľujú prebiehajúce javy a umožňujú prijímať rámcové predpoklady o možnom budúcom vývoji pri zachovaní ekonomiky zberu, spracovania a vyhodnotenia údajov. Okrem toho, tieto charakteristiky v obmedzenom rozsahu pomáhajú bližšie identifikovať, aké pojednávania sudy považujú za potrebné vykonať v nevyhnutnom rozsahu, prípadne, aký druh pojednávaní vyhodnocujú ako pojednávania, bez ktorých uskutočnenia hrozí nenávratná škoda alebo iný vážny nenávratný následok.

Samozrejme, optimálne by sa tieto charakteristiky mali či mohli **rozšíriť** o ďalšie, ktorých relevanciu nemožno poprieť. Môže ísť napr. o počet a rôzne druhy kategorizácie strán, ich zástupcov, znalcov či iných osôb, ktoré sa majú pojednávania zúčastniť, o predmet konania, v ktorom sa má pojednávanie vykonať, o počet už predtým uskutočnených/zrušených pojednávaní v jednotlivej veci, trvanie týchto pojednávaní, prítomnosť cudzieho prvku v konaní, vek pojednávajúceho sudcu, veľkosť pojednávacej miestnosti, dostupnosť tele a videokonferencií a pod.. Niektorými z týchto parametrov je možné v prípade potreby v budúcnosti analýzu obohatiť, iné sú v súčasnosti pre Analytické centrum MS SR v potrebnom rozsahu či kvalite nedostupné.

4.1 V akých veciach sa pojednávania ne/vykonávajú?

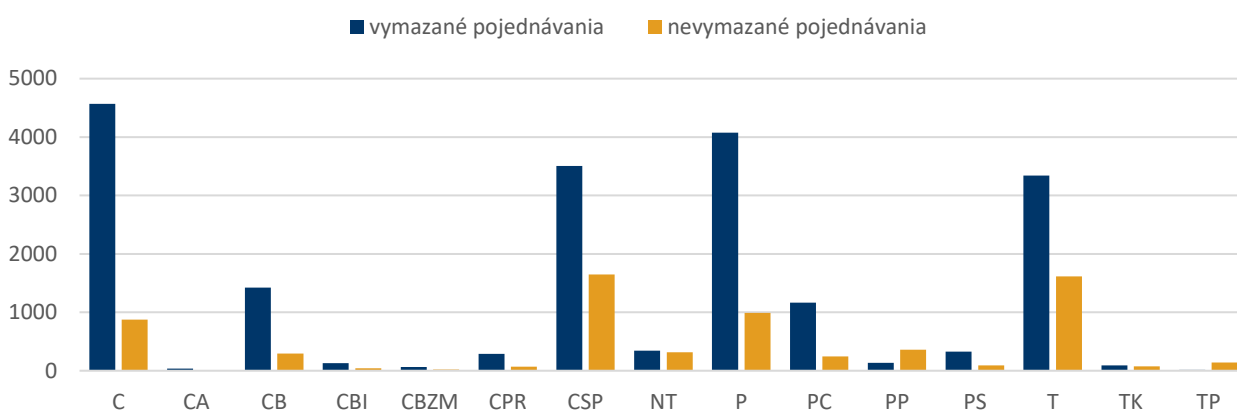
Pre účely analýzy boli do časti zaoberajúcej sa pojednávaniami podľa súdnych registrov zaradené iba tie registre, v ktorých bolo naplánovaných **aspoň 40 pojednávaní** v priebehu skúmaného obdobia (12. až 18. týždeň 2020). Vďaka tomuto obmedzeniu bolo možné vylúčiť najvýraznejšie anomálie spôsobené malou

vzorkou pozorovaní. Napriek tomu treba pamätať na to, že aj pri zostávajúcich súdnych registroch platí vzorec, v zmysle ktorého, čím je menší počet pojednávanií v registri, tým je náchylnejší na skreslenie v dôsledku ojedinelých neštandardných hodnôt.

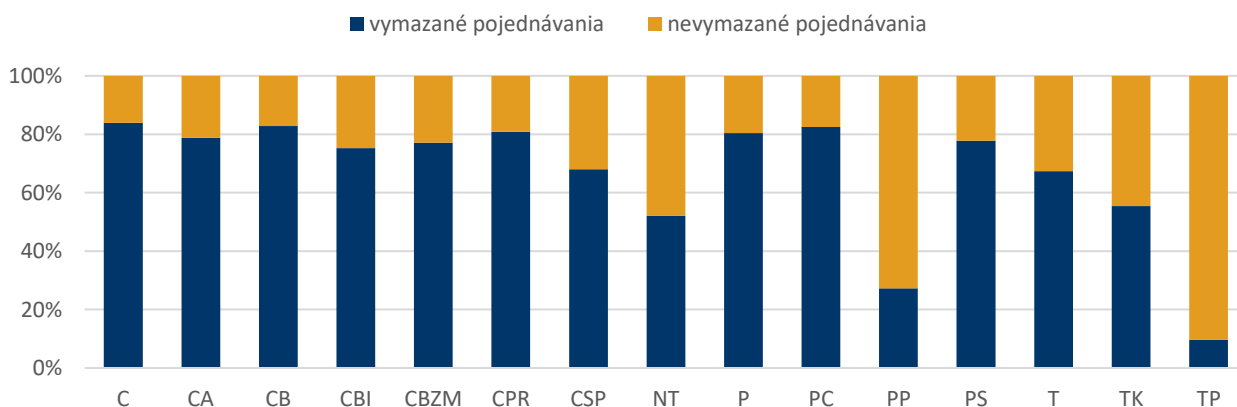
V prípade okresných súdov sa vo výbere vyskytujú súdne registre **C, Ca, Cb, Cbi, CbZm, Cpr, Csp, Nt, P, Pc, Pp, Ps, T, Tk a Tp**. Pri krajských súdoch sú predmetom záujmu súdne registre **Co, Cob, CoCsp, CoP, CoPr, Ntc, S, Sa, To, Tos a Tpo**.

Spomedzi týchto registrov sú na okresných súdoch početnejšie **C, Cb, Csp, P, Pc a T** a na krajských súdoch registre **Co, Cob, CoP, S, To a Tos**. Pre overenie štandardnej kapacity vykonávania pojednávanií v daných registroch bolo vykonané porovnanie aj s bezprostredne predchádzajúcim obdobím (5. až 11. týždeň) a porovnateľným obdobím roku 2019. Napokon, tieto súdne registre boli v kapitole 4.3 analýzy skúmané aj z hľadiska vekovej štruktúry jednotlivých vecí, v ktorých boli pojednávania buď vymazané alebo nevymazané.

Počet pojednávanií v období 12. až 18. týždeň 2020 - vybrané registre OS

Podiel pojednávanií v období 12. až 18. týždeň 2020 - vybrané registre OS

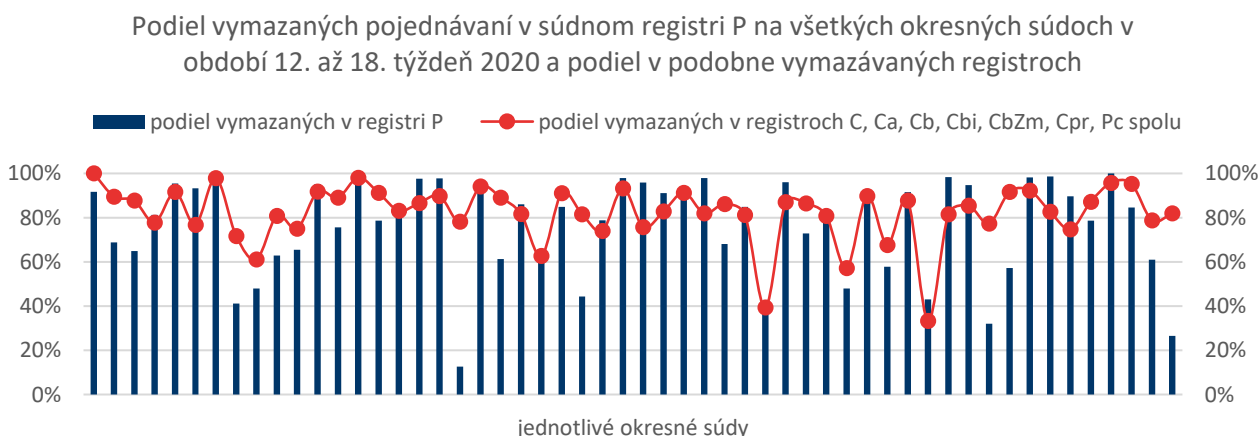
Zrejme netreba považovať za prekvapivé, že v civilných a obchodných súdnych registroch C, Ca, Cb, Cbi, CbZm a Cpr sa napriek výrazne odlišnej početnosti percentuálny podiel vymazaných pojednávanií udržiava na približne rovnakej hladine okolo 80 %. Potvrďuje to, že z pohľadu zamerania týchto registrov v kontexte dôvodov na uskutočnenie/zrušenie pojednávania nie je medzi nimi významný rozdiel. V prípade občianskoprávneho registra Csp, do ktorého sa zapisujú spory zo spotrebiteľských zmlúv, je podiel vymazaných pojednávanií o niečo nižší (68 %), čo môže byť prejavom skôr prevažujúceho typu pojednávanií (pozri kapitolu 4.2) v spotrebiteľských veciach, než samotnej obsahovej náplne tohto súdneho registra.

Odkazujúc na znenie opatrenia krízového štábu ministerstva zo dňa 23. 3. 2020: „v období do 30. 4. 2020 nevykonávať pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia s výnimkou úkonov vo väzobných veciach v trestných konaniach, rozhodovania o podmiennečnom prepustení z výkonu trestu, rozhodovania o zmene spôsobu výkonu trestu, úkonov v konaniach starostlivosti súdu o maloletých, a úkonov, bez ktorých uskutočnenia hrozí nenávratná škoda alebo iný vážny nenávratný následok,“ sa dal tiež očakávať pomerne nízky podiel vymazaných pojednávanií v súdnych registroch Tp (10 %) a Pp (27 %), do ktorých sa zapisujú trestné veci prípravného konania (Tp), resp. návrhy a žiadosti súvisiace s podmiennečným prepustením (Pp), ako aj znížený podiel vymazaných pojednávanií v registri Nt (52 %), obsahujúcom o. i. návrhy súvisiace so zmenou spôsobu výkonu trestu či podobne znížený podiel vymazaných pojednávanií v registroch T a Tk (67 % a 55 %), do ktorých sa zapisujú viac (Tk) či menej (T) závažné trestné veci, v ktorých prokurátor podal obžalobu alebo návrh na schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu, keďže v časti prípadov môže ísť o väzobné či iným spôsobom naliehavé veci.

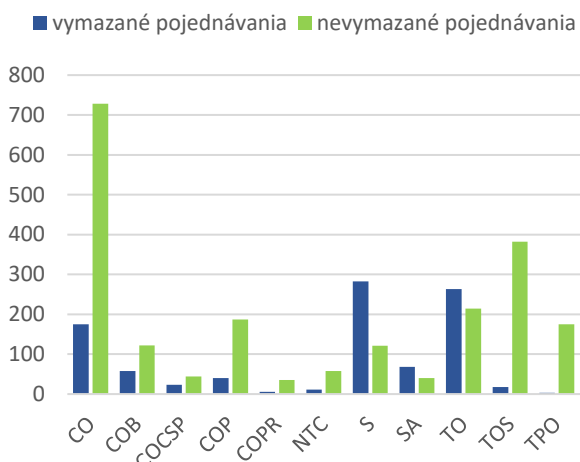
Vzhľadom na vyššie uvedené opatrenie sa však ako prekvapivý javí percentuálny podiel vymazaných pojednávanií v registri P (80 %), ktorý je približne na úrovni skôr uvedených súdnych registrov občianskoprávnych a obchodných vecí (C, Ca, Cb, Cbi, CbZm, Cpr), ako aj ďalších registrov patriacich medzi súdne registre rodinných vecí, opatrovníckych vecí a vecí starostlivosti súdu o maloletých (Ps, Pc).

Konania zapísané v registri P vo veciach starostlivosti o maloletých vzhľadom na svoju povahu aj bez potreby osobitnej formulácie mimoriadneho opatrenia patria medzi typy prípadov, v ktorých súdy konajú a rozhodujú prednostne a v kratších časových rámcoch (pozri kapitolu 4.3) ako je to pri civilných či obchodných veciach. Bolo by teda primerané očakávať, že pojednávania v registri P, kde sa zapisujú najmä návrhy na konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých či návrhy na rozvod manželstva rodičov maloletého dieťaťa, prípadne osvojiteľnosť, osvojenie a predosvojiteľská starostlivosť a ďalšie, budú považované za pojednávania, ktoré je potrebné vykonať v nevyhnutnom rozsahu v súlade s § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 62/2020 Z. z., a teda súdny register P bude mať nižší podiel vymazaných pojednávanií.

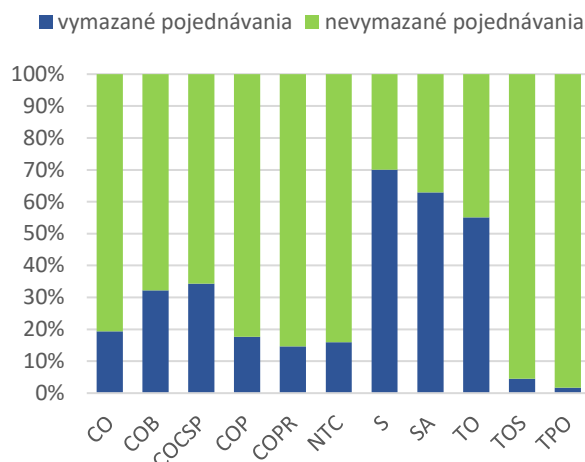
Pri detailnom pohľade na podiel vymazaných pojednávanií sa však ukazuje nejednotnosť v prístupe okresných súdov k pojednávaniám v tomto registri. Kým niektoré súdy zrušili takmer všetky naplánované pojednávania v skúmanom období a dokonca majú vyšší podiel vymazaných pojednávanií v súdnom registri P ako v iných registroch, ktorých priemerný podiel zrušených pojednávanií je tiež blízko 80 %, pri iných súdoch je zreteľná snaha napriek vyššiemu podielu zrušených pojednávanií v porovnateľných registroch, vo veciach vedených v súdnom registri P uskutočniť čo najviac pojednávanií. To môže signalizovať, že **pojednávaniám v konaniach starostlivosti súdu o maloletých sa na niektorých súdoch nedostáva taká miera pozornosti, akú by si žiadala osobitná povaha týchto konaní** a ako to predpokladá citované opatrenie krízového štábu ministerstva z 23. 3. 2020, a ukazuje to na možné rezervy v pojednávacej činnosti týchto súdov.

Počet pojednávanií v období 12. až 18. týždeň 2020 - vybrané registre KS

Podiel pojednávanií v období 12. až 18. týždeň 2020 - vybrané registre KS

Ďalej sa možno zamerať na situáciu na krajských súdoch, kde v skúmaných odvolacích súdnych registroch občianskeho, obchodného a rodinného práva (Co, Cob, CoCsp, CoP, CoPr) je v porovnaní s konaniami na súde prvej inštancie omnoho nižší podiel vymazaných pojednávanií (15 – 34 %). Podobne v niektorých z trestných súdnych registrov možno zaznamenať veľmi nízky podiel vymazaných pojednávanií (5 % pri registri Tos, 2 % pri Tpo a 16 % v prípade registra Ntc). Ako bude zrejmé z nasledujúcej časti analýzy, obe skutočnosti zrejme súvisia predovšetkým s tým, že prevažujúcim typom pojednávania na krajských súdoch je verené vyhlásenie rozsudku alebo neverejné zasadnutie, ktoré vykazujú najnižšiu mieru rušenia pojednávanií.

Zo skúmaných registrov krajských súdov bol najvyšší podiel zrušených pojednávanií zaevidovaný jednak v odvolacom trestnom registri To (55 %) a jednak v agende správneho práva. V prípade súdneho registra S, do ktorého sa zapisujú správne senátne veci ide o 70 % a v prípade súdneho registra Sa pre správne sudcovské veci (okrem azylovej problematiky) je to 63 % vymazaných pojednávanií.

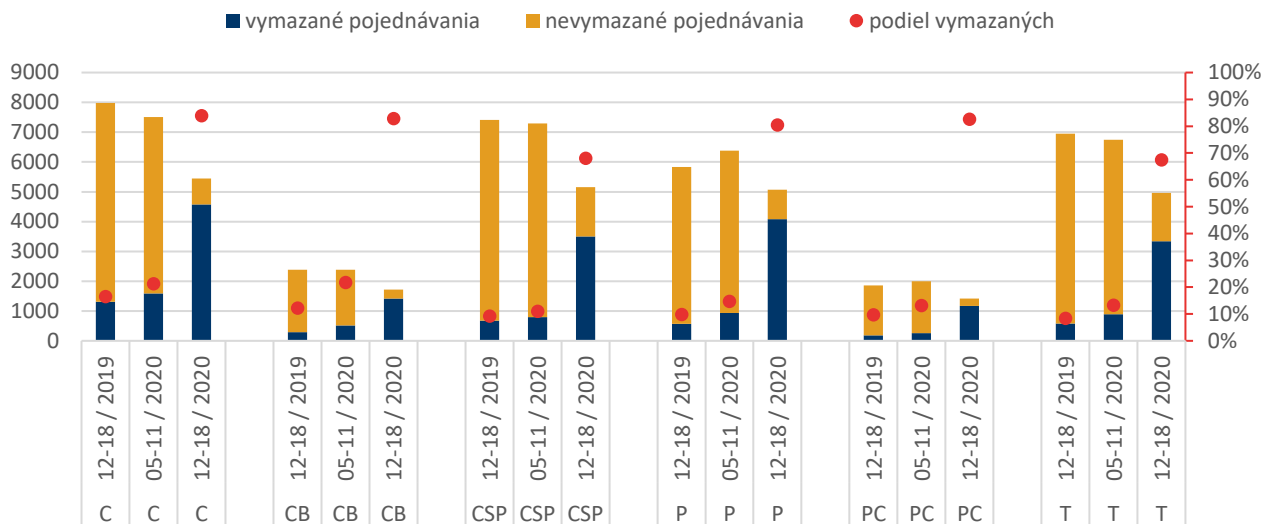
Právna úprava pojednávania (§ 107 a nasl. SSP) vo veciach správneho práva (obdobne pre iné veci napr. aj § 177 ods. 2 písm. b/ CSP) umožňuje istú variabilitu vo vykonávaní **pojednávanií, ktoré boli najskôr vyhodnotené ako nevyhnutné, no po dodatočnej úvahe by sa mohla táto potreba prehodnotiť**. Priestor vytvára predovšetkým možnosť účastníka konania netrvať na prejednaní veci samej na pojednávanií, no nemožno predpokladať, že by takýchto konaní bola väčšina. Daný postup však môže predstavovať urýchlenie konania, čo by mohla byť pre niektorých účastníkov žiaducejšia kvalita ako prejednanie veci na pojednávanií.

Pre úplné ozrejenie súčasnej situácie z pohľadu súdnych registrov a overenie štandardnej kapacity vykonávania pojednávanií v daných registroch či už krajských súdov alebo okresných súdov je potrebné doplniť doterajšie pozorovania o porovnanie s predchádzajúcimi obdobiami, a to tak z hľadiska počtu nariadených pojednávanií, ako aj podielu vykonaných a nevykonaných pojednávanií v porovnateľných obdobiach. Na tento účel boli použité čo do pojednávanií početnejšie súdne registre okresných (C, Cb, Csp, P, Pc a T) a krajských súdov (Co, Cob, CoP, S, To a Tos). Z časového hľadiska sa porovnáva obdobie 12. až 18. týždňa 2020 s predchádzajúcim obdobím (5. až 11. týždeň 2020) a totožným obdobím roku 2019.

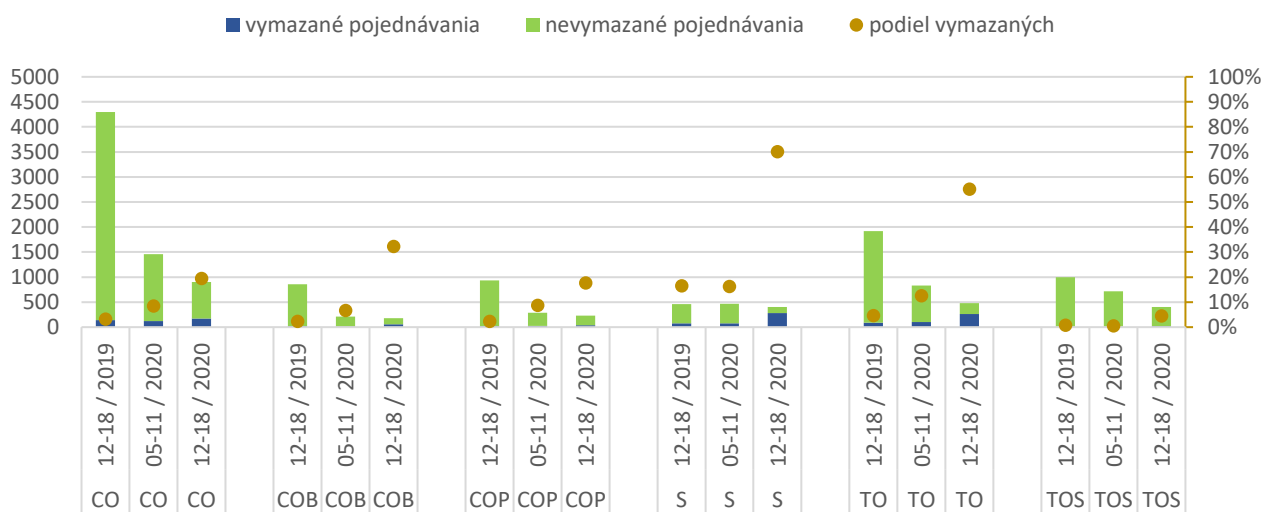
Práve pre súdny register S krajských súdov je príznačné, že aj pred zavedením mimoriadnych opatrení mal podiel vymazaných pojednávanií viditeľne vyšší (17 %, resp. 16 %) ako je priemer pre krajské súdy v minulých obdobiach (4 %, resp. 8 %). Podobným, hoci nie až takým zreteľným prípadom je súdny register C okresných súdov, kde bol pred zavedením opatrení podiel vymazaných pojednávanií 16 %, resp. 21 % oproti

všeobecnému priemeru 11 %, resp. 15 % na okresných súdoch. Pre tieto a všetky ostatné registre však platí, že obvyklá kapacita pojednávať čo do podielu a zväčša i čo do počtu uskutočnených pojednávanií je výrazne vyššia, než aká je realita v skúmanom období 12. až 18. týždňa 2020.

Počet a podiel ne/vymazaných pojednávanií v porovnateľných obdobiach (týždňoch) roku 2019 a 2020 - vybrané registre OS

Počet a podiel ne/vymazaných pojednávanií v porovnateľných obdobiach (týždňoch) roku 2019 a 2020 - vybrané registre KS

4.2 Aké typy pojednávanií sa ne/vykonávajú?

Ako bolo uvedené už vyššie, pojednávaniím sa pre účely tejto analýzy po vzore § 2 ods. 4 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špecializovaný trestný súd a vojenské súdy v znení neskorších predpisov rozumie hlavné pojednávanie, predbežné prejednanie sporu, pojednávanie, verejné zasadnutie a neverejné zasadnutie, ale tiež verejné vyhlásenie rozsudku, resp. vyhlásenie rozsudku, keďže aj ich vykonávanie môže mať vplyv na priemernú dĺžku konania.

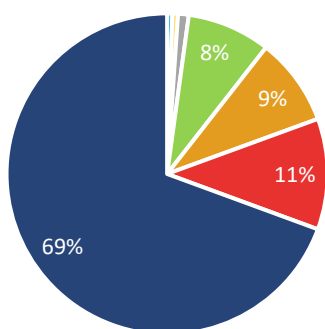
Najpočetnejším typom naplánovaných pojednávanií v období 12. až 18. týždňa roku 2020 sú na okresných súdoch štandardné súdne pojednávania v netrestných veciach, ktoré sú charakteristické predovšetkým prvkami ústnosti a verejnosti a spravidla vykonávaním dokazovania (napr. aj výsluch svedkov, znalcov a pod.) počas pojednávania. Tieto pojednávania sa obvykle vykonávajú v budove súdu za prítomnosti strán, prípadne ďalších osôb a pri ich uskutočňovaní sa istá miera dôležitosti prikladá zabezpečeniu dôstojného priebehu pojednávania. Vzhľadom na dané charakteristiky je prirodzené, že **väčšina štandardných pojednávanií bola v skúmanom období zrušená (84 % na OS, v prípade KS je to 79 %).**

Na tomto mieste je však potrebné nakrátko pripomenúť výhradu, že v dôsledku rôznej praxe pri používaní centrálného informačného systému na identifikáciu typu pojednávanií môže byť celkový počet pojednávanií skreslený práve v prospech vyššie uvedeného typu, keďže pri praktickej práci so systémom ide o prvú, najjednoduchšiu voľbu pri výbere typu pojednávania, ktorá nie vždy zodpovedá skutočnosti.

Rozdiel oproti iným typom pojednávanií je však natoľko výrazný, že záver o najvyššej početnosti tohto typu pojednávania možno považovať za spoľahlivý. Tento typ pojednávania na okresných súdoch tvorí takmer 70 % všetkých pojednávanií v skúmanom období a najbližšie nasledujúce typy, ktoré dosahujú neopomenuteľný podiel, sú hlavné pojednávania (11 %), verejné vyhlásenia rozsudku (9 %) a verejné zasadnutia (8 %). Zvyšné typy (neverejné zasadnutia, predbežné prejednávania sporu a vyhlásenia rozsudku) dosahujú spoločne menej ako 3 % všetkých pojednávanií na okresných súdoch.

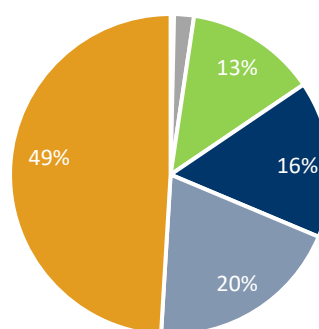
Krajské sudy sú v trochu inej situácii. Najpočetnejšie sú na krajských súdoch v skúmanom období zastúpené verejné vyhlásenia rozsudku (49 %) a s odstupom nasledujú neverejné zasadnutia (20 %), pojednávania (16 %) a verejné zasadnutia (13 %). Ostatné typy pojednávanií (hlavné pojednávania, predbežné prejednávania sporu a vyhlásenia rozsudku) sú zastúpené v približne 2% prípadov.

Podiel jednotlivých typov na celkovom počte pojednávanií v období 12. až 18. týždňa 2020 - okresné sudy

- Vyhlásenie rozsudku
- Predbežné prejednanie sporu
- Neverejné zasadnutie
- Verejné zasadnutie
- Verejné vyhlásenie rozsudku
- Hlavné pojednávania
- Pojednávania

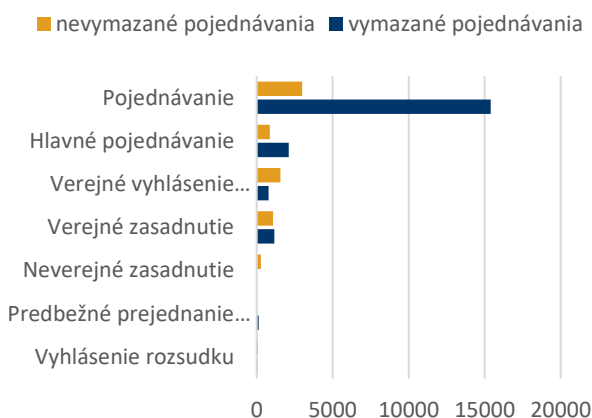
Podiel jednotlivých typov na celkovom počte pojednávanií v období 12. až 18. týždňa 2020 - krajské sudy

- Predbežné prejednanie sporu
- Vyhlásenie rozsudku
- Hlavné pojednávania
- Verejné zasadnutie
- Pojednávania
- Neverejné zasadnutie
- Verejné vyhlásenie rozsudku

Na základe porovnania celkového počtu pojednávani, a z nich počtu vymazaných a nevymazaných podľa typov pojednávani, možno konštatovať, že **k rozdielu medzi podielom vymazaných na krajských súdoch a podielom vymazaných na okresných súdoch významne prispieva odlišná skladba typov naplánovaných pojednávani.** Kým na krajských súdoch výrazne prevažujú verejné vyhlásenia rozsudku, ktoré majú zároveň nízky podiel vymazaných (20 %), na okresných súdoch sú najzastúpenejšou skupinou štandardné súdne pojednávania, kde je podiel vymazaných pomerne vysoký (84 %).

Počet pojednávani v období 12. až 18. týždeň 2020 - typ pojednávania na OS

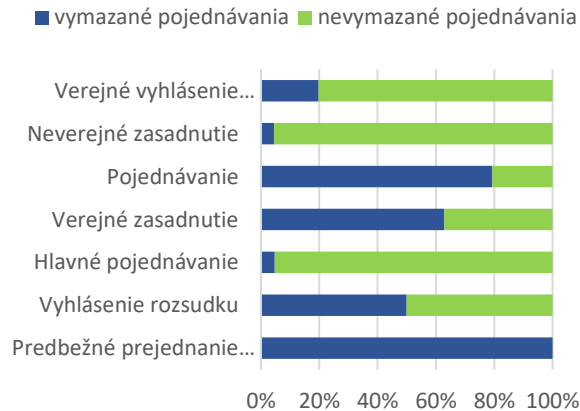
Podiel pojednávani v období 12. až 18. týždeň 2020 - typ pojednávania na OS

Počet pojednávani v období 12. až 18. týždeň 2020 - typ pojednávania na KS

Podiel pojednávani v období 12. až 18. týždeň 2020 - typ pojednávania na KS

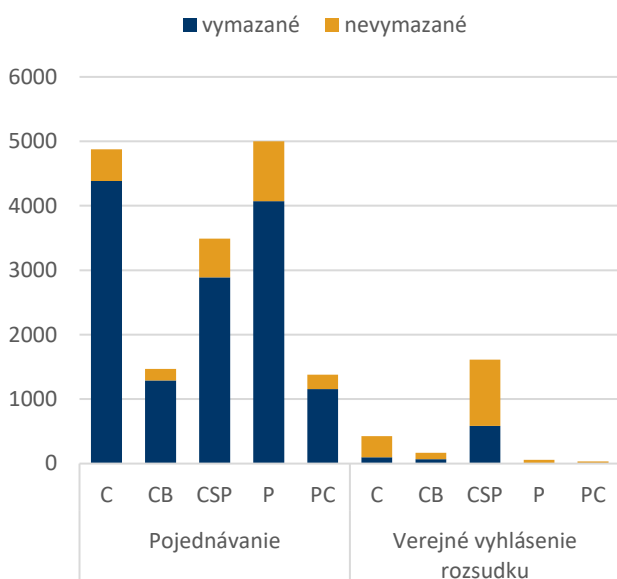

V tejto súvislosti zároveň treba dodať, že z podielov zrušených verejných vyhlásení rozsudku ako takých, a tiež ich rozdielnosti medzi okresnými súdmi (33 %) a krajskými súdmi (20 %), sa javí **možné nadužívanie rušenia verejných vyhlásení rozsudku, a to prinajmenšom na okresných súdoch.** Podobne možno hodnotiť podiely zrušených vyhlásení rozsudku, ktoré na okresných súdoch tvoria 39 % a na krajských súdoch 50 %, avšak sú zastúpené veľmi nízkym reálnym počtom (0,5 % všetkých pojednávani v skúmanom období na OS; 0,3 % na KS), preto sa nimi analýza osobitne nezaobrá.

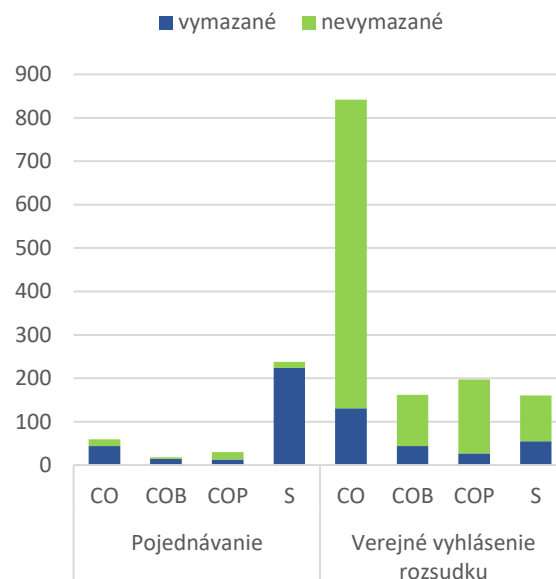
Za pozornosť tiež stoja **rozdiely medzi súdnymi registrami okresných súdov.** Pri pohľade na register Csp je zreteľný rozdiel v skladbe typov pojednávani oproti iným netrestným registrom. V súdnom registri Csp je podstatne vyšší počet verejných vyhlásení rozsudku a zároveň vyvázenejší pomer počtu verejných vyhlásení rozsudku k štandardným pojednávaniam ako v prípade ostatných súdnych registrov. Keďže podiel vymazaných verejných vyhlásení rozsudku je oproti podielu vymazaných štandardných pojednávani viditeľne

nižší, v konečnom dôsledku takáto skladba typov pojednávania výrazne prispieva k celkovo nižšiemu percentuálnemu podielu zrušených pojednávania v registri Csp (68 %) oproti ostatným skúmaným netrestným registrom (80 %).

Počet ne/vymazaných typov pojednávania v období 12. až 18. týždeň 2020 - vybrané typy/registre OS

Počet ne/vymazaných typov pojednávania v období 12. až 18. týždeň 2020 - vybrané typy/registre KS

Pre ďalšiu analýzu bude užitočné objasniť, že **verejné vyhlásenie rozsudku** je úkon, ktorý nie je v pravom zmysle slova pojednávaním, hoci pre účely analýzy sa do tejto kategórie zaraďuje, keďže je svojou povahou blízke pojednávaniam a ich zrušenie má rovnako nezanedbateľný vplyv na priemernú dĺžku konania. V zmysle § 219 ods. 3 CSP (resp. § 137 ods. 4 SSP) sa tento úkon uplatňuje vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia pojednávania. Z hľadiska povahy pripomína pojednávanie, na ktorom je iba vyhlásený rozsudok bez toho, aby dochádzalo k dokazovaniu, prednesom strán a pod., avšak v kontexte mimoriadnych opatrení je kľúčovým rozdielom oproti pojednávaniam to, že verejné vyhlásenie rozsudku sa v každom prípade zaobíde bez fyzickej prítomnosti iných osôb ako sudcu. Samozrejme, ostatné prvky, najmä prvok verejnosti a istej obradnosti verejného vyhlásenia rozsudku, musia ostať zachované.

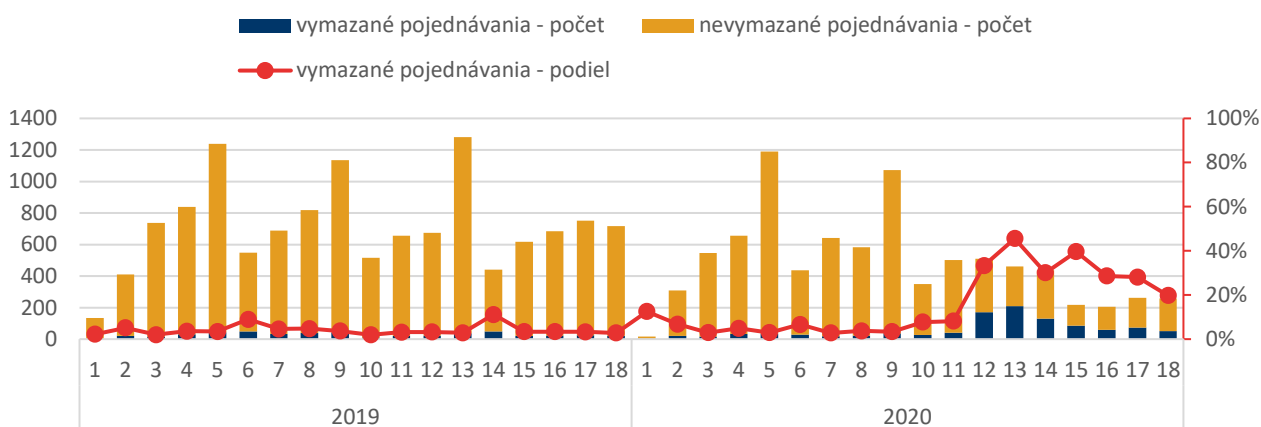
Možno sa teda domnievať, že na zrušenie verejného vyhlásenia rozsudku by mala existovať len obmedzená paleta viac či menej pravdepodobných objektívnych alebo subjektívnych dôvodov (napr. očakávanie veľkého počtu prítomných osôb, vyhodnotenie súvisiacich opatrení ako faktickej prekážky či znemožnenia reálneho uplatnenia zásady verejnosti, umenšenie naliehavosti verejného vyhlásenia rozsudku pri zohľadnení iných súvisiacich opatrení, prijatie výkladu, podľa ktorého sa takéto „podujatie“ nemôže konať, nevôľa sudcu vystaviť sa alebo iných zvýšenému riziku nákazy, nedostatok personálu na zabezpečenie riadneho priebehu verejného vyhlásenia rozsudku, absencia dezinfekčných či ochranných prostriedkov, prípadne nevhodná dispozícia pojednávacej miestnosti a pod.).

Je zrejmé, že pri uvoľnení mimoriadnych opatrení všeobecnej povahy, resp. mimoriadnych opatrení v iných aspektoch práce súdu môže dôjsť k zmenšeniu či strate opodstatnenia rušenia verejných vyhlásení rozsudku aj v týchto prípadoch. **Nárast počtu naplánovaných, ako aj počtu uskutočnených verejných vyhlásení rozsudku by sa** však v záujme urýchlenia konaní a predchádzania možnému ďalšiemu predĺženiu v dôsledku prípadného budúceho utlmenia pojednávacej činnosti (napr. v dôsledku tzv. „druhej vlny“ šírenia nákazy) **mal realizovať čo najskôr.**

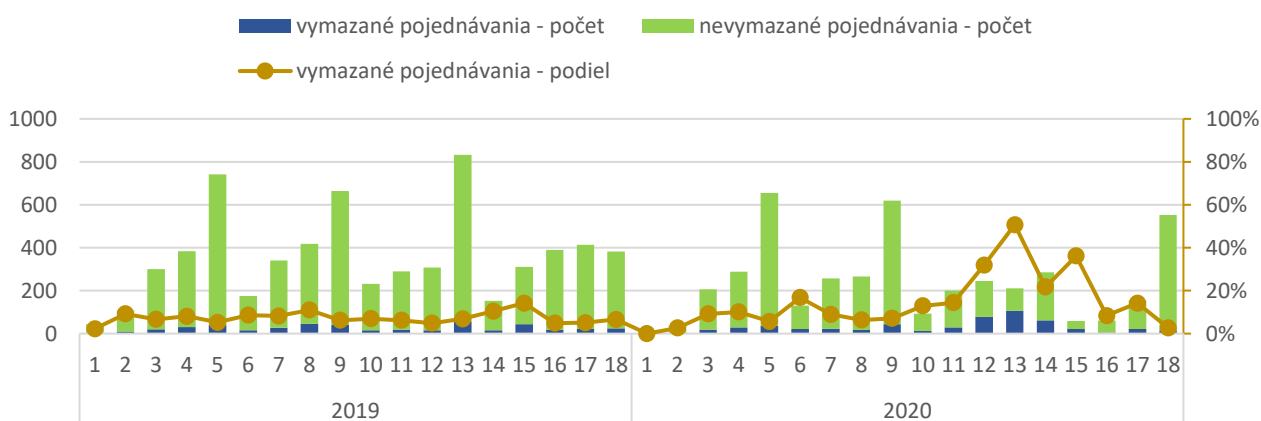
V tejto súvislosti je vhodné zamyslieť sa nad dočasným opustením zaužívaných zvyklostí verejného vyhlasovania rozsudku z minulých období. Totiž, pri detailnom pohľade na týždenný vývoj počtu a podielu vymazaných a nevymazaných verejných vyhlásení rozsudku ako prvé zaujme periodicitu výkyvov v ich počte. Vyplýva z nej, že postupom mesiaca sa spravidla počet verejných vyhlásení rozsudku postupne zvyšuje a posledný týždeň mesiaca sa toto navýšenie zvyčajne nárazovo zvýrazní (to celkom nemusí platiť v období sviatkov, resp. pri ukončení mesiaca v strede týždňa, ako ukazuje 18. týždeň 2019).

V prípade 12. až 18. týždňa 2020 však na okresných súdoch tento vzorec viditeľne neplatí a na krajských súdoch platí len obmedzene (najmä pokiaľ ide o 18. týždeň 2020). Celkový počet naplánovaných verejných vyhlásení rozsudku je citelne nižší a spomedzi nich je podiel vymazaných aj tak vyšší ako obvykle.

Verejné vyhlásenie rozsudku - počet a podiel ne/vymazaných na okresných súdoch v období prvých 18. týždňov roku 2019 a 2020

Verejné vyhlásenie rozsudku - počet a podiel ne/vymazaných na krajských súdoch v období prvých 18. týždňov roku 2019 a 2020

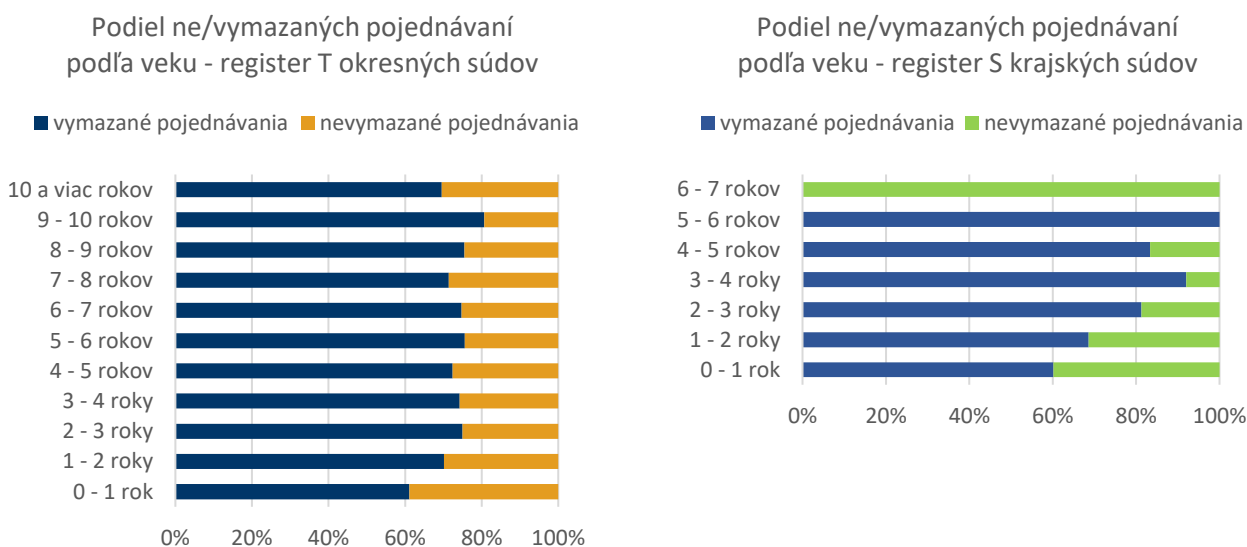
Ak platí predpoklad, že potreba zrušiť pojednávania, resp. verejné vyhlásenia rozsudku a požiadavka obmedziť viaceré činnosti súdu ešte neznamená, že by mala byť v podobnom rozsahu obmedzená činnosť prípravná, resp. činnosť smerujúca k tvorbe a vyhláseniu rozhodnutia, potom **možno očakávať množstvo súdnych rozhodnutí, ktoré sú pripravené na skoré verejné vyhlásenie**. Už len pri započítaní tých rozhodnutí, ktorých verejné vyhlásenie bolo v skúmanom období vymazané, ide o viac ako 1.000 verejných vyhlásení rozsudku na okresných a krajských súdoch.

Pri takýchto počtoch, zohľadňujúc doterajšie zdržania a situáciu, v ktorej nie je isté, ako sa bude v najbližšej budúcnosti vyvíjať šírenie nákazy a opatrenia na jej potlačenie, môže byť **klúčové nečakať s verejnými vyhláseniami rozsudku na koniec mesiaca, ako sa to zvyčajne deje, ale uskutočniť ich čo najskôr.**

4.3 Aká je veková štruktúra zrušených a nezrušených pojednávanií?

Jedeným z pôvodných predpokladov pri stanovení rozsahu tejto analýzy bol predpoklad o relevancii vekovej štruktúry konaní pre záver o vykonávaní pojednávanií potenciálne považovaných za pojednávania, ktoré je potrebné nevyhnutnom rozsahu vykonať. Inými slovami, doterajšia dĺžka konania v konkrétnej veci by mohla byť kritériom pri zvažovaní uskutočnenia či neuskutočnenia pojednávania.

Tento predpoklad sa však nepotvrdil, resp. mohol by byť platný vo veľmi obmedzenej miere a skôr v opačnom ponímaní, ako by sa zdalo. Z hľadiska vekovej štruktúry prípadov, v ktorých boli v tomto období nariadené pojednávania, platí, že **vo väčšine najpočetnejších registrov nedochádza k uprednostňovaniu „novších“ či „starších“ vecí.** Iba mierne výkyvy bolo možné identifikovať v registri T na okresných súdoch a registri S na krajských súdoch, kde sa zdá, že sudy majú jemnú tendenciu uskutočniť pojednávania skôr vo veciach patriacich do vekovej štruktúry do jedného roku, resp. v novších veciach skôr než v starších veciach. Treba však zdôrazniť, že ide len o náznak, nie o jasné pravidlo, ktoré by umožňovalo vysloviť jednoznačný záver o uprednostňovaní novších vecí a zároveň, že v prípade registra S je v skúmanom období veľmi nízky počet pozorovaní (spolu 404 pojednávanií, no vo vekových kategóriách viac ako dvoch rokov je výskyt iba v desiatkach či jednotkách pojednávanií) na to, aby sa dalo jednoznačne vysloviť uprednostňovanie niektorej vekovej kategórie.

Tu je zároveň užitočné upozorniť na osobitosť týkajúcu sa metodiky výpočtu prezentovanej vekovej štruktúry. Veková štruktúra v tomto prípade nie je počítaná k určitému pevne danému dňu, ale ku dňu kedy sa uskutočnilo či malo uskutočniť pojednávanie. To znamená, že predstavuje časový úsek odo dňa začatia konania po dátum naplánovaného pojednávania. Pri tomto špecifickom spôsobe výpočtu treba mať na pamäti, že v prípadoch, ak sa v jednom konaní vyskytli dve naplánované pojednávania v období skúmaných siedmich týždňov, potom je toto konanie vo vekovej štruktúre započítané dvakrát. V prípade, ak sa v tomto

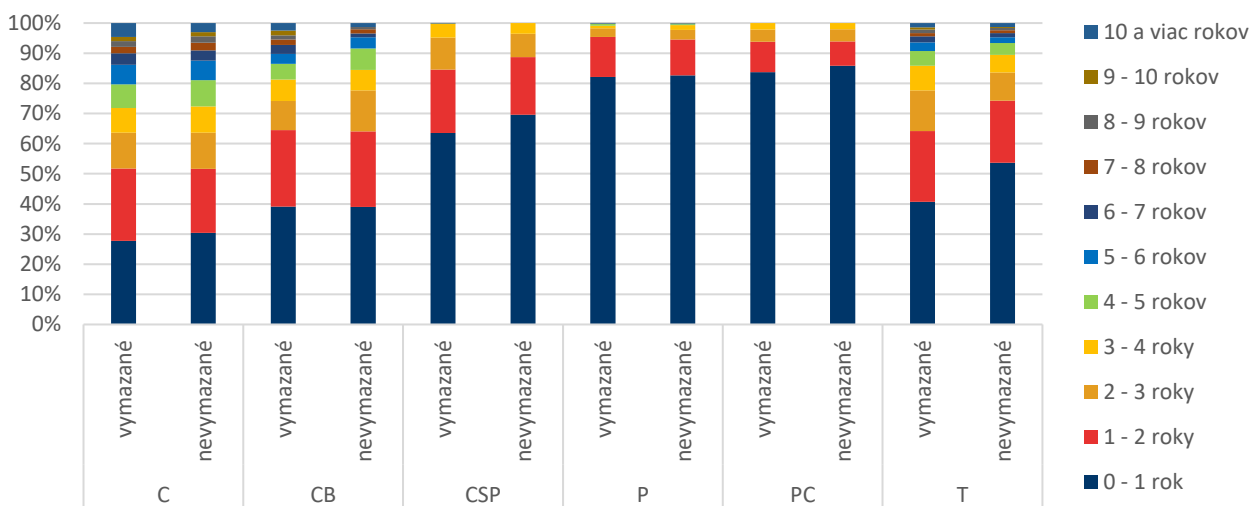
období jedno z pojednávání v tomto konaní zrušilo a druhé sa uskutočnilo, potom je konanie raz započítané vo vekovej štruktúre nevyzmazaných pojednávání a raz vo vekovej štruktúre vymazaných pojednávání.

Daný spôsob výpočtu bol zvolený namiesto štandardného výpočtu, ktorý by vychádzal z pevného dátumu a dĺžky konania od jeho začatia po tento dátum, pretože je pre rozdelenie vekovej štruktúry podľa zrušených a nezrušených pojednávání a ich následné porovnanie vhodnejší. Základnou jednotkou tu nie je konanie, ale je ňou pojednávajúce, ktoré je potrebné zaradiť medzi vymazané alebo nevyzmazané bez ohľadu na to, či ide o jedno z viacerých pojednávání v rámci jediného konania.

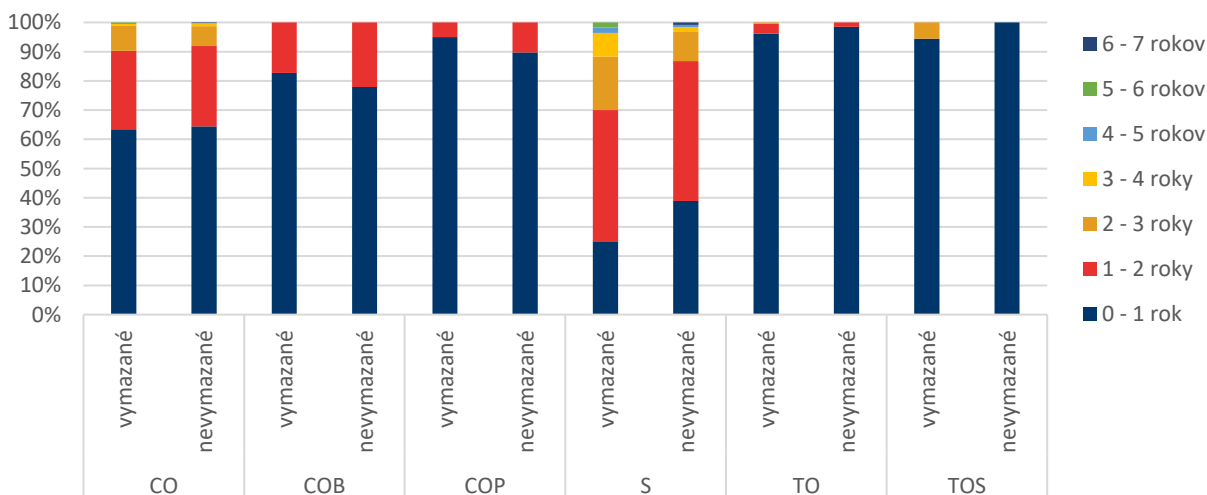
To však zároveň znamená istú **obozretnosť pri prezentovaní takto vypočítanej vekovej štruktúry ako presného obrazu skladby aktuálne ne/pojednávajúcich konaní a ich dĺžok**, keďže práve spomínané duplicity (ak sa vyskytli v priebehu sledovaného obdobia) môžu vekovú štruktúru mierne skresľovať.

Taktiež je potrebné pripomenúť, že nejde o vekovú štruktúru všetkých neukončených konaní, ktoré sa aktuálne vedú na okresných či krajských súdoch. Vo výbere sú len tie konania, v ktorých bolo naplánované jedno či viac pojednávání v skúmanom období od 12. do 18. týždňa 2020 a ktoré sú zapísané vo vybraných súdnych registroch s najväčším počtom pojednávání v tomto období (t. j. v registroch C, Cb, Csp, P, Pc, T na okresných súdoch a registroch Co, Cob, Cop, S, To, Tos na krajských súdoch).

Veková štruktúra v prípade ne/vymazaných pojednávání - vybrané registre OS

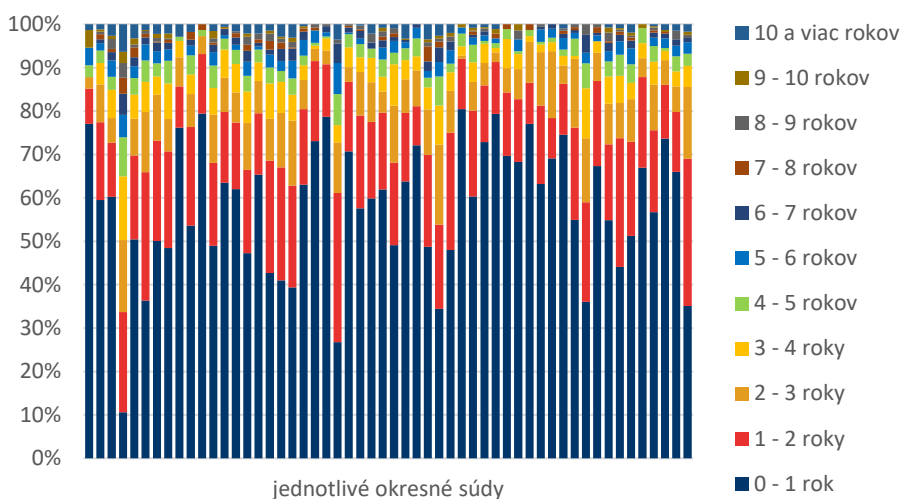
Veková štruktúra v prípade ne/vymazaných pojednávání - vybrané registre KS

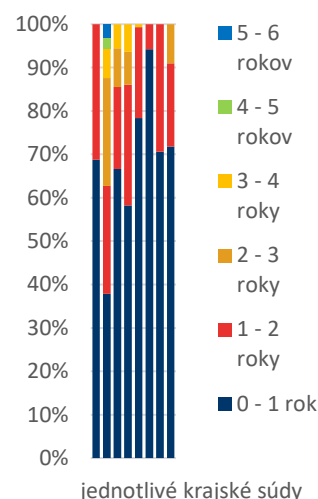
Z takto koncipovanej vekovej štruktúry je možné vidieť približné kontúry problému aj optikou doterajšej dĺžky konania. Bez ohľadu na to, že veková štruktúra je v prípade vymazaných a nevymazaných pojednávanií podľa registrov zväčša rovnomerne rozložená, je zrejmé, že v súdnych registroch C, Cb či T okresných súdov môže v dôsledku zrušenia pojednávanií dôjsť k predĺženiu väčšieho množstva už tak pomaly plynúcich konaní. Podobný záver platí o súdnom registri S krajských súdov.

Závažnejšie pôsobí celkový obraz vekovej štruktúry v prípade vymazaných pojednávanií na všetkých okresných, resp. krajských súdoch. Ide o pojednávania bez ohľadu na ich typ, v sledovanom období a v rovnakých registroch ako v predchádzajúcom prípade. Medzi niektorými súdmi sú priepastné rozdiely odvíjajúce sa od už existujúcich časových rámcov rozhodovania. Tieto rozdiely však majú v dôsledku zrušenia pojednávanií potenciál ešte sa zvýrazniť. Súd je v inej situácii, ak má medzi zrušenými pojednávaniami 80 % takých, ktorých termín bol naplánovaný v rámci jedného roka po začatí konania (OS Považská Bystrica) a v inej, ak mal takýchto pojednávanií len 10 % a významný podiel ostatných bol nariadený v konaniach prebiehajúcich dva, tri, štyri či viac rokov (OS Bratislava I). Netreba zabúdať ani na to, že v mnohých prípadoch nedošlo ani k nariadeniu niektorých pojednávanií, ktoré by sa pri bežnom stave vecí boli nariadili (pozri kapitolu 3.1 a 4.1). **Bez včasnej kompenzácie zrušených, resp. nenariadených pojednávanií tak hrozí ešte väčšie prehĺbenie niektorých regionálnych rozdielov v dostupnosti spravodlivosti v primeranej lehote.**

Veková štruktúra v prípade vymazaných pojednávanií v období 12. až 18. týždeň 2020 - OS (časť registrov)

Veková štruktúra - KS (časť registrov)

Pre úplnosť treba dodať, že prípadné predĺženie konaní vo veciach dotknutých zrušením pojednávania a nárast priemernej dĺžky súdnych konaní v jednotlivých agendách nebude jednoducho kopírovať dĺžku obdobia, v ktorom bola pojednávacia činnosť utlmená. Z analýzy vzorky právoplatne ukončených konaní v roku 2019 v občianskoprávnej a obchodnej agende, v ktorých boli nariadené aspoň dve pojednávania vyplýva (nie nevyhnutne príčinný) vzťah medzi počtom nariadených pojednávanií a dĺžkou konania. Zjednodušene povedané, s každým nariadeným pojednáváním sa konanie priemerne predĺži o určitý čas. Priemer predĺženia je rôzny medzi prvým a druhým, druhým a tretím, tretím a štvrtým pojednáváním a tak ďalej. Priemer sa tiež rôzni podľa pozorovaných registrov alebo konkrétnych súdov.

Nižšie prezentovaná priemerná hodnota vychádza z viac ako 40.000 súdnych konaní v občianskoprávných a obchodných veciach, v ktorých bolo nariadených (bez ohľadu na to, či aj uskutočnených) 2 až 5 pojednávanií v každom. Najskôr bola vypočítaná priemerná hodnota dĺžky konania od jeho začatia po rozhodnutie súdu pre každú kategóriu konaní s daným počtom pojednávanií. Následne boli vypočítané rozdiely medzi

priemernou dĺžkou konania pri danom počte pojednávanií a priemernou dĺžkou konania pri počte pojednávanií o jedno nižším ako bol daný počet. Výslednú hodnotu tvorí priemer týchto rozdielov.

Na základe tohto výpočtu možno urobiť **hrubý odhad, že za normálnych okolností (bez zohľadnenia možných vplyvov aktuálnych mimoriadnych opatrení), každé ďalšie nariadené pojednávanie môže predstavovať predĺženie konania o 6,8 mesiaca.** Táto hodnota sa mení v závislosti od súdneho registra a od špecifického súdu. Kým v registri C možno odhadovať pri každom ďalšom nariadení pojednávania odklad rozhodnutia o 5,7 mesiaca, v registri Cb je to 7,7 mesiaca a v súdnom registri Csp 2,8 mesiaca. Na okresných súdoch v obvode KS Košice je priemerná hodnota 7,6 mesiaca a v obvode KS Trnava 6,4 mesiaca.

Ako už bolo uvedené, treba zdôrazniť, že ide len o hrubý odhad vyplývajúci z aplikácie (limitovaných) poznatkov (a ich zdrojov) o súvislosti počtu nariadených pojednávanií a dĺžky súdnych konaní v obvyklom stave vecí, v ktorom nie sú zohľadnené viaceré faktory, ktoré môžu tieto časové úseky podstatným spôsobom ovplyvňovať. Aj takýto odhad však umožňuje vidieť súčasný útlm v pojednávaniach v širšej perspektíve.

5 Zmiernenie negatívnych následkov mimoriadnych opatrení

V predchádzajúcich častiach analýzy boli identifikované viaceré oblasti, v ktorých je možné v pojednávacej činnosti súdov vidieť rezervy a ktoré, pri ich zlepšení, môžu zmierniť negatívne následky mimoriadnych opatrení prijatých v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v oblasti justície.

Nie je ambíciou tejto analýzy navrhovať ucelený súbor zmiernujúcich opatrení a stratégiu ich implementácie na súdoch SR. **Na základe niektorých záverov analýzy je však možné ponúknuť aspoň krátky súhrn potenciálnych riešení,** ktoré sa javia byť uskutočniteľnými v kontexte prezentovaných údajov, vyplývajúcich z doterajšej pojednávacej činnosti tak v období po prijatí mimoriadnych opatrení, ako aj v porovnateľných predchádzajúcich obdobiach. Ide o nasledovné riešenia:

- Zvýšiť počet a podiel uskutočnených pojednávanií v registri P vo veciach starostlivosti súdu o maloletých v súlade s osobitným významom danej agendy aspoň na úroveň skupiny súdov s výrazne nižším podielom zrušených pojednávanií aj počas obdobia 12. až 18. týždňa;
- V čo najkratšej dobe (nie až koncom mesiaca) realizovať zrušené a odložené verejné vyhlásenia rozsudku;
- Zvážiť uprednostnenie pojednávanií v dlhšie trvajúcich konaniach, najmä v registroch T, C a Cb okresných súdov a v registri S krajských súdov;
- Zvážiť možnosť so súhlasom strán/účastníka konania znížiť počet nie nevyhnutných pojednávanií;
- Využiť celkový medziročný pokles pojednávanií na krajských súdoch na kompenzáciu zrušených pojednávanií;
- Využiť v čo najväčšej možnej miere, s prihliadnutím na dovolenkové obdobie, obvykle voľné kapacity v letných mesiacoch, kedy dochádza k výraznému prepadu počtu pojednávanií;
- Prispôbiť opatrenia podľa potrieb konkrétneho súdu. Z analýzy je zrejmé, že niektoré súdy sa rozchádzajú vo zvolenom prístupe k rušeniu pojednávanií, prípadne majú iné počiatočné podmienky predchádzajúce prijatiu mimoriadnych opatrení, v dôsledku čoho je ich dopad na činnosť rôznych súdov rozdielny;
- Zvýšenie frekvencie pojednávacej činnosti by malo byť sprevádzané primeranými ochrannými a hygienickými opatreniami v prípade potreby fyzickej prítomnosti a opatreniami umožňujúcimi riadny výkon pojednávanií prostredníctvom video a telekonferencií v prípadoch pojednávanií, keď fyzická prítomnosť osôb nie je nevyhnutná.